

Entzute-prozesuaren aurretiko txostena

Busturialdea-
Urdaibai

Sarrera

Txosten honek Busturialdea-Urdaibai eskualdean Guggenheim Bilbao Museoa eskualdean zabaltzeko aukerari buruz egindako entzute-prozesuaren lehen aurkikuntzak jasotzen ditu. Orain arte, 500 elkarrizketa indibidual baino gehiago, interpretazio kolektiboko bost saio eta Giza Garapen Iraunkorrari lotutako eragileen eta ekimenen mapatze zehatza egin dira eskualdean, erronka horren konplexutasuna eta eztabaidaren sakontasuna hobeto ulertzeko.

Jasotako narratibek ingurugiroaz, memoriaz, ekonomiaz, mesfi antzaz eta itxaropenaz hitz egiten dute. Lurralde bizia eta borrokan dagoena aipatzen dute, kontserbazioaren eta garapenaren, errotzearen eta eraldaketaren, turismoaren eta industriaren, iraganaren eta etorkizunaren artean tentsio legítimoak dituenak. Dokumentu hau eztabaida ulertu eta aberasteko ahalegin zintzoa da. Txosten honek ez du eztabaida ixtea bilatzen, baizik eta haren

jarraipena ahalbidetuko duen oinarri sendo eta kokatua eskaintzea.

Txostenak bost atal ditu:

I. Esparru teorikoa. Erronka sozial konplexuak eta trantsizio sozioekologikoak.

II. Metodologia. Entzutea, mapeatzea eta talde-interpretazioa.

III. Narratibak. Prozesuak orain arte egindako aurrerapenak. Identifi atutako lehen patroi narratiboak.

IV.- Lehen ondorioak. Gobernantzari eta garapenari buruzko hausnarketak.

V Hurrengo urratsak.

Halaber, **eranskinetan** jasota daude lanaren ikuspegi xehea, terminoen glosarioa eta erabilitako bibliografi .

Agirre Lehendakaria Center for Social and Political Studies (ALC) Euskal Herriko Unibertsitatearen (EHU) eta Columbia Universityren arteko lankidetzaproiektu bat da, euskal gizarteak autogobernua berreskuratzetik sustatzen duen Giza Garapen Iraunkorraren eredua hobeto ulertzeko eta etorkizunera proiektatzeko. ALC espezializatuta dago lurralde-berrikuntza eta -eraldaketa prozesuak bultzatzeko balio duten entzute komunitarioko prozesuen diseinuan, ezarpenean eta ebaluazioan.

Advanced Consortium on Cooperation, Conflict and Complexity (AC4) New Yorkeko Columbia Unibertsitateko Diziplina Anitzeko Ikerketa Unibertsitate Institutua da, konplexutasun eta gatazka egoeretan ingurumen proiektuak lantzen espezializatua. AC4-Columbia Universityk esperientzia handia du ingurumena zaintzearekin eta gatazken kudeaketarekin lotutako nazioarteko proiektuetan, besteak beste, Latinoamerikan, Saharaz hegoaldeko Afrikan, Europan eta Asiako hego-ekialdean. AC4-Columbia University arduratzen da proiektuaren zuzendaritza zientifi oaz, eta bere eginkizunen artean daude: gardentasuna eta zorrozatasun metodologikoa bermatzea, bildutako datuen analisisa gainbegiratzea eta lortutako emaitzak balioztatzea.

Egileak

Argazkiak:
Vicente Paredes
Diseinua:
Ang Studio®

Busturialdea-Urdaibai

Entzute-
prozesuaren
aurretiko
txostena

Aurkibidea

Sarrera	3
I. Esparru teorikoa	8
II. Metodologia	30
III. Narratibak	36
IV. Lehen ondorioak	58
V. Hurrengo urratsak	74
VI. Eranskinak	77
I. Metodologia	100
II. Terminoen glosarioa	105
III. Tresna digitalari buruzko informazioa	106

I.Esparru teorikoa

Ingurumen-gatazkak: gizarte-erronka konplexuak

I. Zatia. Esparru teorikoa

XXI. mendearen ezaugarri nagusietako bat gizarte- eta ingurumen-erronka konplexuen konstelazioa izan da, tamainagatik eta elkarrekiko lotura-mailagatik historikoki parekorik ez duten erronkak. Klima-aldaketaren intentsifi azioa, biodibertsitatearen eta espezieen biziraupenerako beharrezkoa den habitataren galera, eta uraren eta beste baliabide naturalen eskaria mehatxatzen ari dira, “hain justu planetaren bizitza sostengatzen duten sistemak direnak” (Portner et al, 2023, Sachs et al, 2024). Aldi berean, mundu osoko gizarteek gero eta desberdintasun handiagoak dituzte aberastasunean, aldaketa teknologiko azkarrak eta eskala handikoak, gizartearen, zahartzearekin, jaiotza-tasekin eta migrazioarekin lotutako aldaketa demografi oak, eta doikuntza politikoak. Gobernuen agendak hazi egin dira erronka horiei erantzunez, eta, besteak beste, hauek nabarmendu dira: Garapen Jasangarrirako Helburuak (United Nations, 2015), biodibertsitatea eta ekosistemen osotasuna kontserbatzeko “30erako” konpromisoa (UNEP, 2022) eta klima-aldaketari buruzko Parisko Akordioa (UNFCCC, 2015).

I. Zatia. Esparru
teorikoa

Arazo multifazetiko eta interkonektatu horiei “arazo konplexu” deritze. Alderdi interesdun eta interes-talde ugari daudelako defini zen dira, bakoitzak arazoari buruzko ikuspegi desberdinak dituela, eta helburu edo irtenbide partikularrak dituztela, beren balio- eta definizi -sistemetan oinarrituta (Rittel and Webber, 1973). Konplexutasun horrek sortzen dituen egoeretan, alderdi interesdunen helburuak eta politika publikoak ez daude lerrokatuta, eta banakako ekintzek gatazka sortzen dute beste talde batzuen beharrekin. Ingurumen-gaiek, hala nola lurzoruaren erabilerak, natura-baliabideen kudeaketak, biodibertsitatearen eta ekosistemen kontserbazioak, poluzioaren kontrolak eta kudeaketak eta naturaguneen olgeta- edo kultura-erabilerak, gizarte-erronka konplexu horiek sortzen dituzte (Balint et al, 2011).

Hala ere, maila lokalean eta estatalean, akordio horien aplikazioak benetako eta sakoneko ondorioak ditu tokiko komunitateetan eta, sarritan, eztabaida eta gatazka soziopolitikoaren iturri izan daiteke. Adibidez, biodibertsitatearen eta habitataren aurkako mehatxuei aurre egiteko ekimenek agenda sozial eta ekonomikoak oztopa ditzakete, eskura dauden baliabideetarako sarbidea mugatzen baitute eta eremu jakin batean egin daitekeenari eta egin ezin daitekeena baldintzaten baitituzte. Era berean, tokiko ekonomia ekoizpen-ekimen berrien bidez suspertzeko agenda ekonomikoek edo turismoak kultura-ondarea alda dezakete eta ekosistema sentikorrak kaltetu. **Testuinguru horretan, politika publikoen formulazioa oso delikatua da, eta gatazka berriak sortzeko joera du (Fisher, 2022).**

Ingurumen-arazo gehienetan, alderdi interesdunek balio bakarra ematen diote baliabide natural bati edo espazio fi iko bati, beren historia kultural, ekonomiko, sozial eta politikoaren arabera. Ingurumenaren auzia balio, sinesmen eta esperientzia askoz sakonagoen irudikapen sinboliko bihurtzen da harekin identifi atzen diren pertsona eta taldeentzat (Pascual et al., 2023). Ingurumen-arazo gatazkatsu baten kudeaketak, agerian jartzen ditu esperientzia eta balio-sistema sakonak, eta aktibatu egiten ditu lehen adierazi gabe zeuden tentsio latenteak edo narratiboak, hala nola kultura-zaintzaren eta gizarte-aldaketen ingurukoak, eragin politikoaren ingurukoak eta erabakiak hartzeko prozesuetan ordezkaritza faltari buruzkoak.

Hala, ingurumen-gai jakin bati buruzko erabaki politikoek berehala sor dezakete gizarte-gatazka bat, non alderdi interesatuek honelako galderak egiten dituzten: «Zergatik bihurtzen da leku hori, eta ez beste bat, arduradun politikoentzat lehentasun?», «zergatik erabiltzen dira funts publikoak enpresa pribatuen eragina konpontzeko?», edo «zergatik ez diegu lehentasuna ematen premiazkoagoak diren beste gai batzuei, hala nola ekosistema handien zaintza klima-aldaketa arintzeko?». Jarrera horietako bakoitzaren atzean sinesmen eta balio multzo bat dago, alderdi interesatuen lehentasunak defini zen dituztenak. Aldi berean, sinesmen horiek alderdi interesdun ezberdinen historia, kultura, ekonomia eta ingurumen ezagutzetatik eraikitzen dira (Ozkaynak et al, 2023).

I. Zatia, Esparru
teorikoa

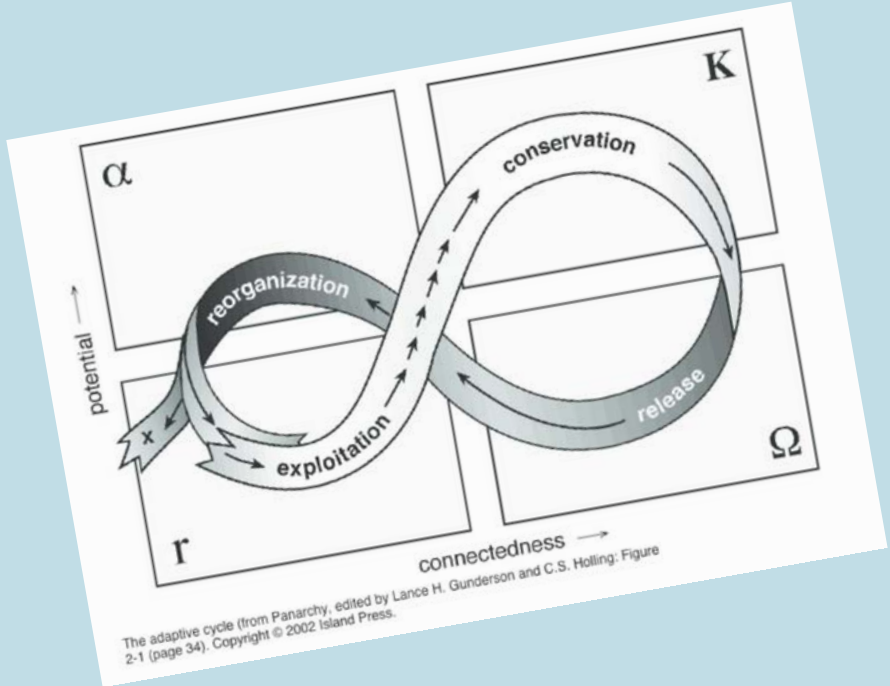
SINESMEN ETA BALIO HORIEK NARRATIBA KOLEKTIBOEN BIDEZ ADIERAZI OHI DIRA, ETA, GATAZKA NOLA BIZI DEN AZALTZEAZ GAIN, LURRALDEAREN INGURUAN ZER ETORKIZUNeko IRUDITERIA DAGOEN ERE AZALTZEN DUTE

I. Zatia. Esparru
teorikoa

**ALDAKETA ETA DINAMIKA
BERRIETARA EGOKITZEKO
ESPARRU INSTITUZIONALAK ETA
ALDERDI INTERESATUEN ARTEKO
HARREMANAK BIRNEGOZIATU
ETA BIRKONFIGURATU BEHAR
DIRA, ETA PROZESU HORREK
ALDERDI INTERESDUN GUZTIEN
KONPROMISOA ETA PARTE-
HARTZEA ESKATZEN DU**

(Fisher, 2022)

El ciclo adaptativo de
Gunderson y Holling,
2002

Kontzeptualki, trantsizio sozioekologikoak ingurumen naturalarekiko gizarte-harremanak aldatzen diren egoerak dira, edo interesa duten alderdiek beste talde batzuekin ingurumen-gai baten inguruan dituzten harremanak aldatzen diren egoerak. Horrelako trantsizioak historian zehar gertatu dira. Hala ere, trantsizio horiek gero eta nabarmenagoak dira, taldeen arteko konektibitatea handitu delako, globalizazioa gertatu delako, gizarte-eragile gehiagok parte hartu dutelako gai batean, eta trantsizio teknologikoetatik eta giza jarduerak sistema naturaletan izan dituen inpaktuetatik eratorritako ingurumen-aldaketa azkarrak gertatu direlako.

I. Zatia, Esparru
teorikoa

**AZPIMARRATZEKO DA GIZARTEAK
GERO ETA KONTZIENTEAGOAK
DIRELA GIZARTE- ETA INGURUMEN-GAIEN
ARTEKO LOTUREZ ETA ITXURAZ DESBERDINAK
DIREN GAIAK ELKARREKIN ERLAZIONATUTA
DAUDEN MODUEZ. INTERKONEXIO-MAILA
HANDI HORREK ZAILDU EGITEN DU ARAZO
BAT BESTE GAI BATZUETATIK BEREIZTEA, ETA
HORREK HANDITU EGITEN DU INGURUMEN-
ARAZO BATEN KONPLEXUTASUN SOZIALA.
GAINERA, ELKARRI LOTUTAKO INGURUMEN-
ARAZO UGARIEK INGURUMEN-KUDEAKETAREN
ARLOKO ERABAKIAK HARTZEKO ETA POLITIKA
PUBLIKOAK EGITEKO KONPLEXUTASUN
ZIENTIFIKOA AREAGOTZEN DUTE. HORRELAKO
ARAZOETAN, GOITIK BEHERAKO POLITIKEK
EDO ALDEBAKARTASUNETIK HARTUTAKO
NEURRIEK GATAZKAK SOR DITZAKETE, EZ
DUTELAKO KONTUAN HARTZEN GIZARTE-
ETA INGURUMEN-FAKTOREEN GAMA ASKI
ZABALA ETA, ASKOTAN, INFORMAZIO
MUGATUAN OINARRITZEN DIRELAKO.
HAINBESTE DIMENTSIO KONBINATZEAK
EZAGUTZA DESBERDINEN ARTEKO ELKARLAN
ESFORTZUAK ESKATZEN DITU.**

(Fisher, 2014)

Trantsizio sozioekologikoei ekiteko gobernantza- ikuspegiak

I. Zatia. Esparru
teorikoa

Trantsizio sozioekologikoen konplexutasunari aurre egiteko gobernantza eraginkorrak plangintza linealaren eta erabaki hierarkikoen bestelako ikuspegia behar du. Erakunde, aditu, enpresa edo alderdi interesatu bakar batek ere ez du informazio eta ezagutza guztia bere ekosistemako problematika bati heltzeko. Gainera, gizarte- eta ingurumen-paisaiak etengabe ari dira aldatzen. Beraz, horri ekiteko, adimen kolektiboa behar da.

ERABILGARRIA DA ARAZO HORIEN ARAU- ETA GOVERNANTZA-TESTUINGURUAN PENTSATZEA, IKUSPEGI EKOLOGIKO BATETIK.

Ekosistema natural batean, organismo mota bakoitzak bere nitxo betetzen du, eta sistemaren funtzionamendu orokorrari laguntzen dioten funtzio multzo bakarra betetzen du. Gizarte-arazo konplexu batean, alderdi interesdun bakoitzak eta erakunde bakoitzak bere posizio bakarra du sisteman, eta informazio garrantzitsua du sistemaren alderdi sozial, ekonomiko eta ekologikoei buruz (Ostrom, 2005; Baird et al, 2018). Arazoa modu eraginkorrean ulertzeko, funtsezkoa da interesa duten alderdi horien informazioa eta ezagutzak erabiltzea politika eta kudeaketa-plan eraginkorrakoak sortzeko (Raymond et al, 2010).

I. Zatia, Esparru
teorikoa

Funtsezkoa da haien ikuspegiak eta beharrak denboran zehar nola aldatzen eta bilakatzen diren ulertzea, gobernantzaren egokitze-ikuspegia txertatzeko helburuarekin. Ez dago kasu guztietan aplika daitekeen estrategia bakar bat. Aitzitik, elkarlaneko gobernantzako prozesuak dinamika aldakorrera diseinatu eta egokitu behar dira, eta arazo bakoitzerako epe zehatzetan aplikatu.

Prozesu horiek aberasteko tresna eta baliabide ugari dagoen arren, horietako asko, oro har, erabilgarriak dira eta informatiboak izan ohi dira; erabilgarritasun mugatua izan dezakete testuinguru edo kasu politiko jakin batean, errealitate administratibo, juridiko, finan zario eta politiko partikularretara egokitzen ez badira. Horregatik, erabilgarria izan daiteke trantsizio sozioekologikoetan politika eraginkorrak egiteko behar diren informazio-motak kontuan hartzea. Informazio behar horien behin betiko zerrendarik ez dagoen arren, hainbat autorek arakatu dituzte, tartean Ostrom, 1990; Susskind et al, 1999; Balint et al, 2012.

Arazo konplexuen kudeaketari buruz dauden orientazio gehienetan, informazio-mota hauek biltzeko eta aztertzeko prozesuak daude:

- **Alderdi interesdunak eta inplikaturako alderdiak:** Funtsezkoa da gizarte-egoera ulertzea, gaian alderdi interesduna nor den edo alderdi interesduntzat nor hartzen den kontuan hartuta, talde eta ikuspegi egoki guztiak politikak formulatzeko prozesuan eta erabakiak denboran zehar aplikatzean kontuan hartzen direla bermatzeko. Talde askok gai bati buruz dituzten jarrera politikoak adieraziko dituzte; beste interes batzuk, berriz, ez dira hain adierazgarriak izango, eta baliteke identifiatu behar izatea, gizarte-panoramaren kartografia en eta eztabaidagai diren gaien iterazio-azterketaren bidez.

- **Gizarte-harremanak eta botere-egiturak:** nortzuek parte hartzen duten edo zeinek parte hartu beharko lukeen identifiatzeaz gain, garrantzitsua da interesa duten alderdi-taldearen arteko harremanak ulertzea, koalizioak, interes gatazkatsuak eta parte-hartzean dauden hutsuneak non dauden ulertzeko. Mapeatze horrek politiken formulazioan eragiten duten botere motak (botere biguna,

kapital soziala bezala, eta botere gogorra, baliabide finan zario eta politikoak bezala) ere agerian jar ditzake.

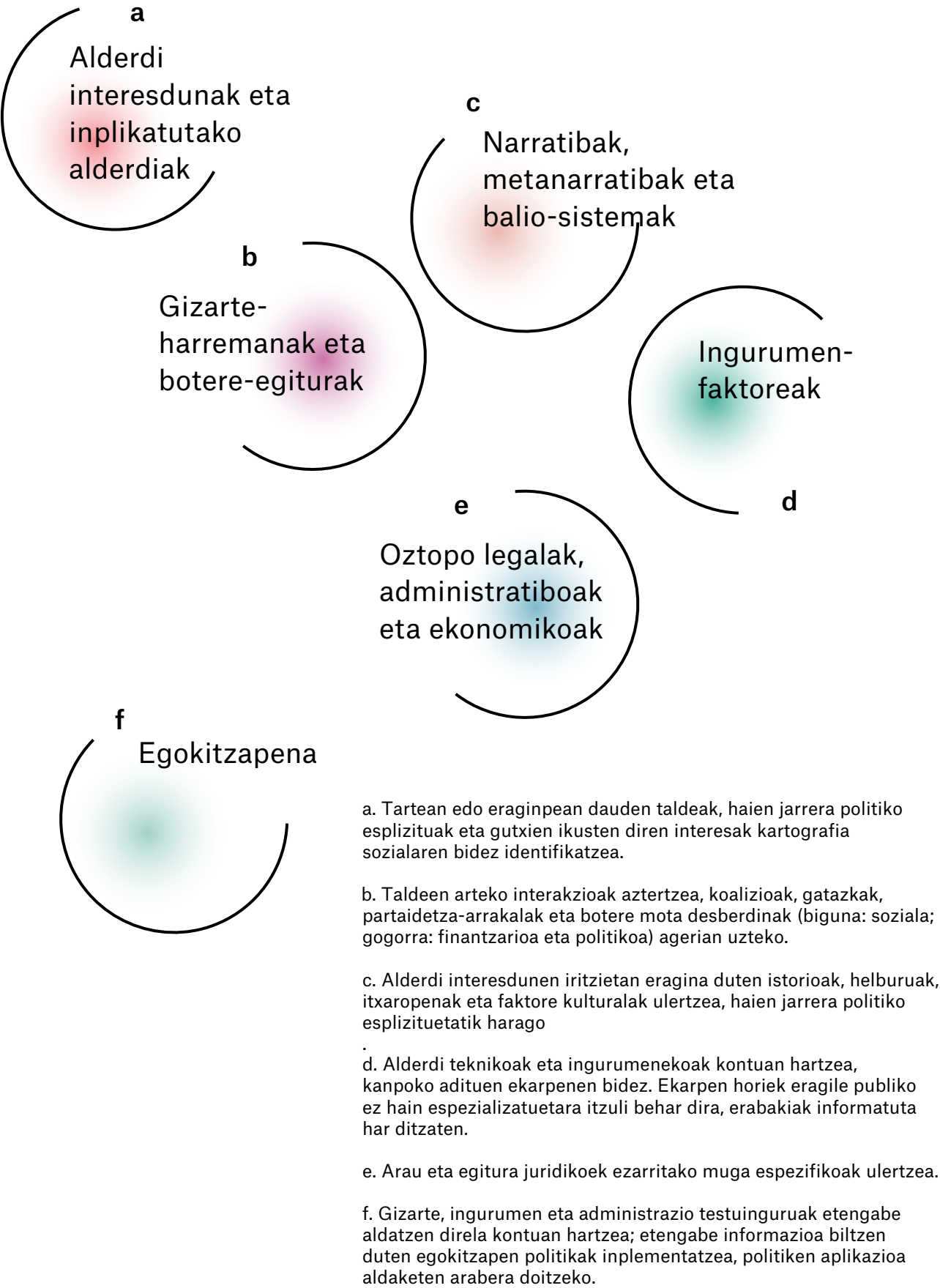
• **Narratibak, metanarratibak eta balio-sistemak:** Alderdi interesatuen agendak eta beharrak ulertzeko, garrantzitsua da haien esperientzia historikoa, helburuak eta etorkizuneko itxaropenak ulertzea, baita gai bati buruzko iritzia osatzen dituzten faktore kulturalak ere. Beren jarrera politiko aitortuetan (narratiboetan) ez bezala, beste faktore horiek ez adierazteko joera dute (metanarratiboak), eta parte-hartze eta azterketa sakonagoak eskatzen dituzte (balio-sistemaren identifi azioa).

• **Ingurumen-faktoreak:** Gai jakin baten ñabardura sozialak ulertzeaz gain, faktore teknikoak eta ingurumen-alderdiak ere kontuan hartu behar dira. Ikerketa horren zati handi batean, kanpoko espezialistek eta eragileek parte hartu beharko dute.

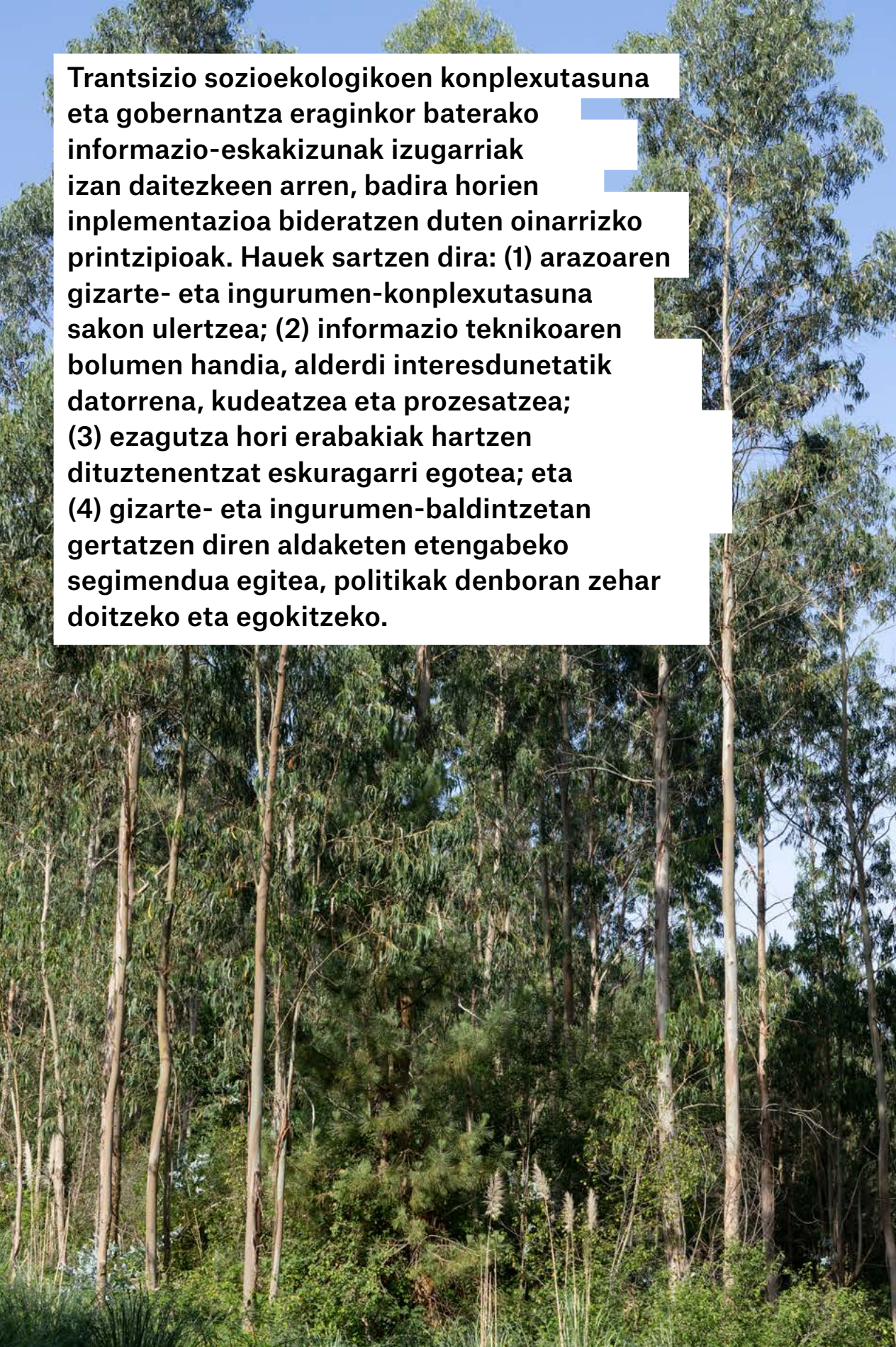
• **Oztopo legalak, administratiboak eta ekonomikoak:** Arazoaren gizarte- eta ingurumen-ezaugarriak konplexuak diren arren, eremu politikoa defini zen duten lege- eta administrazio-arau eta -egiturak ere konplexuak dira. Erakundeek eta organismoek muga espezifi oak izan ditzakete aplikatu ditzaketen politika- edo neurri-motei dagokienez.

• **Egokitzapena:** Beste faktore batek zaildu egiten du politikak eta gobernantza formulatzeko prozesua. Arazo baten gizarte-, ingurumen- eta administrazio-testuinguruak etengabe aldatzen ari dira. Aldaketa batzuk motelak dira, beste batzuk azkarrak, baina testuingurua aldatu ahala, alde interesatuen iritzia ere eragiten du. Gizarte- eta ingurumen-trantsizioak eraginkortasunez gobernatzeko, funtsezkoa da egokitzapen-politikak diseinatzea. Ingurumen-kudeaketari egokitze-kudeaketa deritzo, eta informazio garrantzitsua biltzeko eta politiken aplikazioa denboran zehar egokitzeko prozesuak martxan jartzea eskatzen du, gizarte- eta ingurumen-dinamika aldakorrarekin bat egiten jarraitzen dutela bermatzeko.

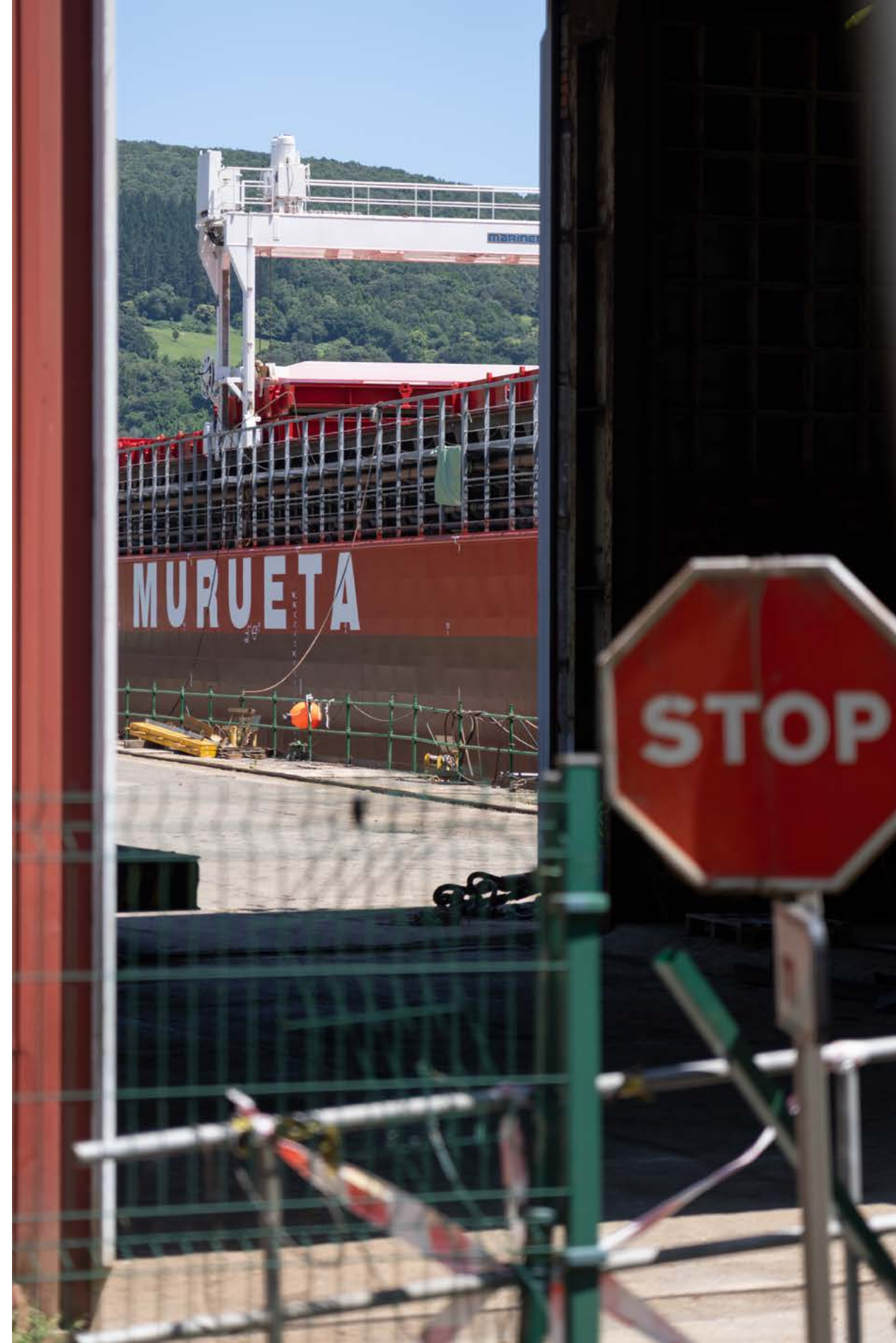
I. Zatia. Esparru teorikoa

Trantsizio sozioekologikoen konplexutasuna eta gobernantza eraginkor baterako informazio-eskakizunak izugarriak izan daitezkeen arren, badira horien inplementazioa bideratzen duten oinarrizko printzipioak. Hauek sartzen dira: (1) arazoaren gizarte- eta ingurumen-konplexutasuna sakon ulertzea; (2) informazio teknikoaren bolumen handia, alderdi interesdunetatik datorrena, kudeatzea eta prozesatzea; (3) ezagutza hori erabakiak hartzen dituztenentzat eskuragarri egotea; eta (4) gizarte- eta ingurumen-baldintzetan gertatzen diren aldaketen etengabeko segimendua egitea, politikak denboran zehar doitzeko eta egokitzeko.

I. Zatia. Esparru
teorikoa

Urdaibaiko kasua

I. Zatia. Esparru teorikoa

I. Zatia. Esparru teorikoa

Guggenheim Bilbao Museoa Urdaibaira zabaltzeko proposamenaren helburua kultur-eskaintza zabaltzea eta baita eskualdearen ekonomia eta gizartea sustatzea ere. Jarduera horrek hainbat alderdi hartzen ditu kontuan: ekosistema kontserbatzea biosferaren erreserban, Urdaibaiko kultura-ondarea eta ondare tradizionala, eskualdeko garapen ekonomikoa eta azpiegiturak, ingurumen-kudeaketa, lurraldeko lanaren etorkizuna eta politikak egiteko interesa duten alderdiak sartzea. Bakarka tratatuz gero, arazo politiko isolatu gisa landu liteke auzi horietako bakoitza. Hala ere, eremu horietako bakoitzean aplikatutako neurri edo politika orok ondorio sakon eta esanguratsuak izango lituzke gainerako eremuetan, eta ondorioak modu desberdinean hautemango dituzte eskualdeko alderdi interesdun taldeek.

Guggenheim Urdaibairen auziak duen konplexutasuna erronka bat da kasuak planteatzen dituen gaien sorta behar bezala ulertzeko. Era berean, aukera paregabea eskaintzen du euskal gizarteko sektore desberdinek erronka sozial berrien aurrean dituzten beharrak, interesak, balio-sistemak eta nahiak hobeto ulertzeko.

II. Lan- ikuspegia

ATAL HONETAN, ENTZUTE-PROZESUAN ERABILITAKO METODOLOGIA DESKRIBATZEN DA, ETA ANALISI KUALITATIBOAREN, HARREMAN-MAPAKETAREN ETA INFORMAZIOAREN INTERPRETazio KOLEKTIBOAREN GARRANTZIA AZPIMARRATZEN DA, EZTABAIDA HORRI ERAGITEN DIOTEN DINAMIKA KULTURALAK, SOZIALAK ETA LURRALDE-DINAMIKAK HOBETO ULERTZEKO.

Elementua	Definizi a	Indarguneak	Mugak
Entzun	Narratiba kulturalak eta komunitate-pertzepzio sakonak ulertzea.	Sakontasuna, aberastasun narratiboa.	Berehalako eragin txikiagoa, interpretazioaren arabera.
Mapeoa	Funtsezko gizarte-eragileen arteko harremanak eta elkarreraginak ikustea.	Arrakalak, aukerak eta eragile estrategikoak identifi atzen ditu.	Etengabe eguneratu beharra.
Interpretazio kolektiboa	Aurkikuntzen azterketa partekatua, adostasuna eta ahots aniztasuna indartuz.	Demokratizazioa, balidazio inklusiboa.	Abstrakzioa, erraztea eskatzen du.

II. Zatia. Lan-ikuspegia

Adierazi dugun bezala, ikerketa hau konplexutasunaren esparruan kokatzen da, eta, beraz, arazoen ulerkuntza sistemikoa eta dinamika kultural eta lurralde-dinamikekin lotutako esku-hartze egokitzalea ahalbidetzen duten tresnak behar dira (Rittel eta Webber, 1973). Horretarako, etengabe aldatzen ari diren inguruneetako informazioa atzematen, aztertzen eta interpretatzen laguntzen duten teknikak erabili behar dira. Analisiak kontuan hartu behar du identitate kolektiboek eta gizarte-harremanek nola eragiten duten haien konfi urazioan, jabetzean eta eraginean. Ikerkuntza fase sekuentzialetan egituratzen duten beste ikuspegi metodologiko batzuek ez bezala, entzute-prozesu honek azterketa-prozesu ez-lineal bat planteatzen du, atzeraelikadura etengabea.

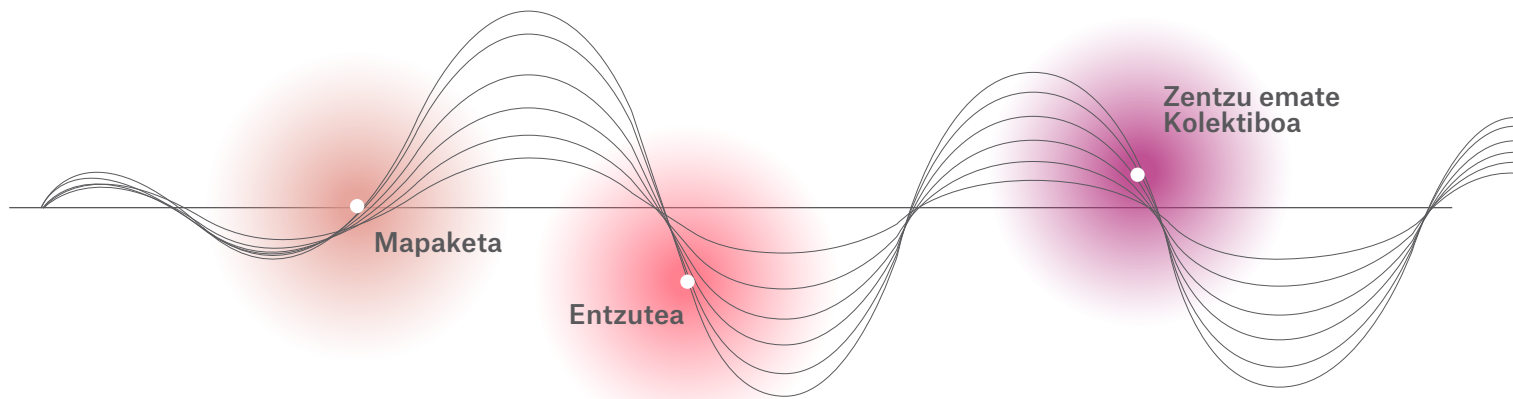
Entzute-prozesu hori funtsezko hiru elementuren inguruan egituratu da: (1) aktoreen mapeoa, (2) narratiben bilketa eta (3) talde-interpretazioa. Tresna horiek ez dute modu isolatuan lan egiten, baizik eta ikaskuntza iteratiboko prozesu batean artikulatzen dira, non fase bakoitzak gainerakoak elikatzen baititu eta aukera ematen baitu azterketa aurrera doan heinean ikerketa birformulatzeko. Hurrengo ataletan, hiru teknika horietako bakoitza zehazten da, mapaketatik hasita. Izan ere, funtsezko tresna da berrikuntzaren ekosistema ikusteko, interkonexioak identifi atzeko eta sistemaren barruko arrakalak eta aukerak aztertzeko.

> 1. eranskinean xehetasunez azaltzen da elementu horietako bakoitza.

Tresna horiek ez dute modu isolatuan funtzionatzen, baizik eta ikaskuntza iteratiboko prozesu batean artikulatzen dira. Prozesu horretan, fase bakoitzak gainerakoak elikatzen ditu, eta, analisiak aurrera egin ahala, ikerketa birformulatzeko aukera ematen du. Hala ere, ikerketa honetan lehenengo hirurak bakarrik aplikatuko dira, kontua ez baita martxan dagoen gizarte-berrikuntzako prozesu bat da, eta ez da batera sortzeko prozesu bat gauzatzen.

Txosten honen 1. ERANSKINEAN (79. orrialdea) hiru teknika horietatik, mapaketatik hasita, berrikuntza-ekosistema bistaratzeko, interkonexioak identifikatzeko eta sistemaren barruko arrakalak eta aukerak aztertzeko funtsezko tresna gisa ulertuta.

Klima aldaketaren eta energia trantsizioaren erronka konplexuari heltzean, jasangarritasun ekologikoaren eta aldaketa sozialaren eremuak bereizteko joera izan da. Edo, beste era batera esanda, ez da nahikoa erreparatu komunitateetan krisi sozioekologikoak eta egoera iraultzeko egiten ari diren ahaleginek eragiten dituzten eraldaketa sozial ugari. Tresna berriei kudeatzen ikasi beharko dugu ingurumen-arazoaren eta gizarte-, ekonomia- eta lurralde-desberdintasunen arteko erlazioa.

III. Narratibak

III. Zatia. Narratibak

Entzute prozesua 2025eko otsailean hasi zen, eskualdea eraldatzeko ekimenen mapeoarekin, tresna digitalean eskuragarri dagoena, eta horri esker, entzun behar diren funtsezko eragileak identifiatu dira. Oraingoan, mapaketak funtsezko eragileak identifikatzeko eta haien narratiba jasotzen dugula bermatzeko baino ez digu balio izan, baina proiektuaren hurrengo faseetan pertzepzioekin gurutzatu ahal izango dugu, pertzepzioak ekimen zehatzekin eta zein izaerarekin artatzen ari diren kontrastatzeko. Ariketa horri esker, halaber, etorkizuneko ekintzak identifikatu ahal izango dira, behar bezala lantzen ari ez diren pertzepzio legitimoak erantzuteko.

Prozesuan parte hartzen duten pertsonak elur-bola bidezko laginketa baten bidez identifikatu dira, hori baita ikerketa kualitatiboan gehien erabiltzen den tekniketako bat. Metodologia horri esker, sare formaletatik kanpoko pertsonen ahotsak sar daitezke, askotan identifikatzen zailenak direnak. Hasierako talde txiki batekin hasten da, beste parte-hartzaile batzuei gomendatzen diena, eta jarraitu egiten du, iritzia errepikatu eta ñabardura berririk sortzen ez den arte.

Orain arte 500 narratiba indibidual baino gehiago bildu dira eta helburua 2025aren amaieran 1000 lortzea da. Narratiba gehienak elkarrizketa erdiegituratu bidez jaso dira, galdera irekiekin, pertsonak beren ustez garrantzitsuenak diren gaiei buruz askatasunez hitz egiteko aukera izan dezaten. Elkarrizketak gai hauen ingurukoak izan dira:

- Zer ari da gertatzen eskualdean?
- Zeintzuk dira zure ustez erronka nagusiak?
- Zer aukera daude?
- Testuinguru horretan, zer deritzozu Guggenheim Museoa Urdaibaira zabaltzeko aukeraren inguruan?
- Nork irabaziko edo galduko luke honekin guztiarekin?
- Zer gehiago gehitu nahiko zenuke?

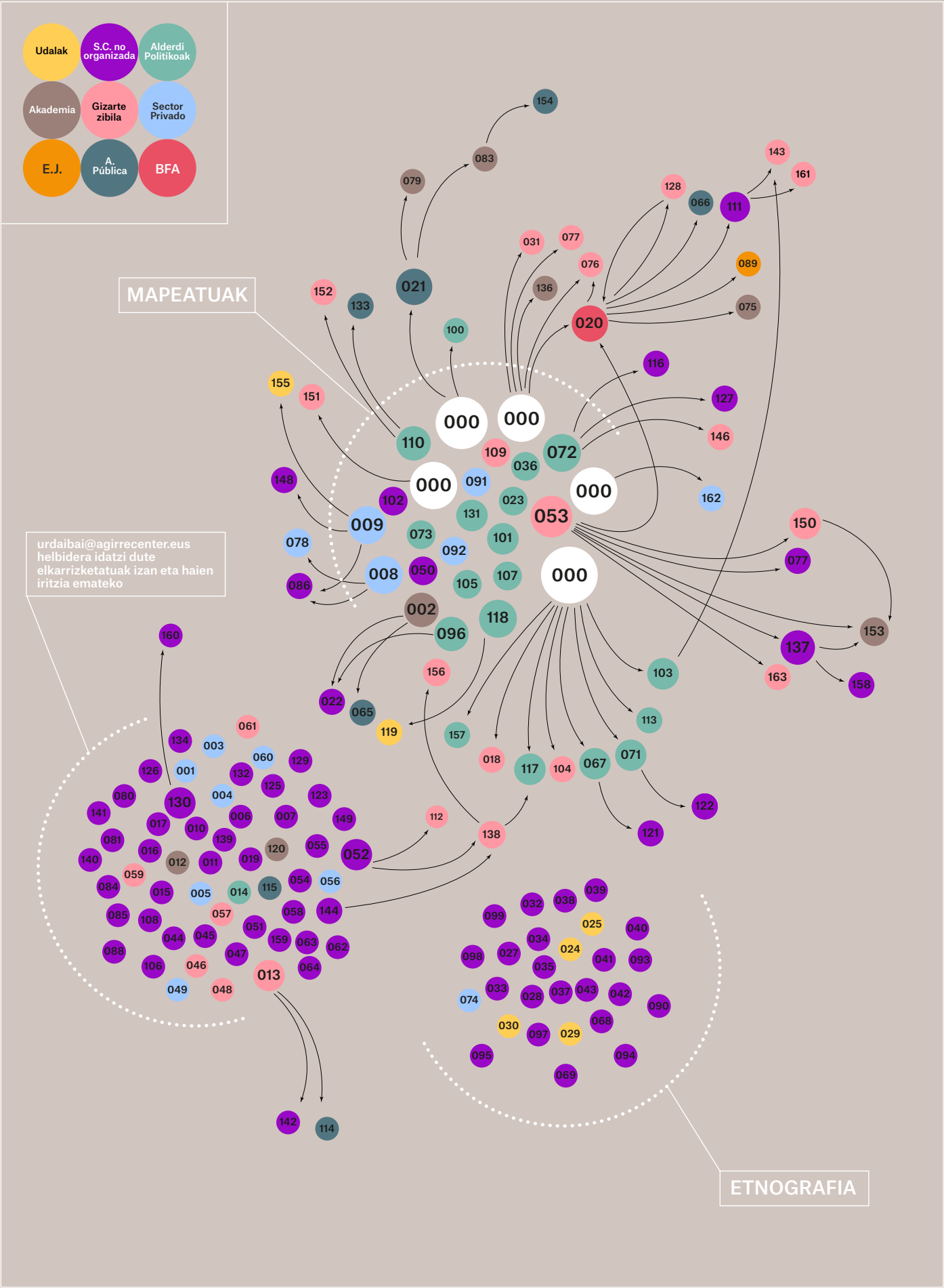

Egitura ireki horrekin narratiba kokatuak eta bat-batekoak azaleratzen lagunduko duen solasgune bat sortu nahi izan da, aurrez defini utako kategoriak inposatu gabe.

Elkarrizketa gehienak grabatuak, transkribatuak eta anonimizatuak izan dira, eta tresna digitalean kontsulta daitezke lehen 250 adibideak, nahiz eta oraindik ez duten jasotzen bildutako iritzi-aniztasun guztia. Tresna digitalari esker, halaber, gai horiei heltzeko martxan dauden ekimenak ikus daitezke, eta prozesuan jasotako pertzepzioei benetan erantzuten ari diren baloratu.

Elur-bolako laginketaren bidez jasotako narratibak lehenengo kontraste guneetan aztertu dira, profil e nografi oen bidez, ziurtatzeko ahots guztiak ordezkaturata daudela eta sareek ez dutela edukia baldintzatu. Profil horiek ez di a eraikitzen aldagai demografi oetatik abiatuta, baizik eta narratiben analisi gurutzatutik azaleratzen diren zentzu-patroi partekatuetatik. Gainera, analisi hori osatzeko, kodifi azio tematiko eta erlazional bat egiten da tresna digitalean, eta horrek aukera ematen du ikusteko nola lotzen diren pertzepzio desberdinak, zer kontraesan sortzen diren eta zer elementu errepikatzen, aldatzen edo indartzen diren denboran zehar.

Saio hauek Busturialdea-Urdaibai eskualdeko hainbat herritan egin dira azken asteotan: Ibarrangelu (ekainak 11), Murueta (ekainak 18), Bermeo (ekainak 25), Gernika (uztailak 2) eta Elantxobe (uztailak 7). Dagoeneko iritzia eman duten pertsonen, oraindik parte hartu ez duten beste batzuek, eskualdeko eragile garrantzitsuek eta euskal erakundeek parte hartu dute.

Entzute prozesuan bost patroï narratibo ezberdin azaleratu dira, ekimenaren aurrean eta, zabalago, eskualdearen etorkizunaren aurrean posizionatzeko modu ezberdinak islatzen dituztenak. Homogeneoak edo itxiak izatetik urrun, patroï horiek ahots anitzak biltzen dituzte —adinean, generoan, ideologian edo lanbidean—, eta antzeko argudio, kezka edo lehentasunak partekatzen dituzte. Bost patroï horiek, museoari buruzko jarrerak erakustiaz gain, Urdaibaiko garapena, gobernantza, parte-hartzea eta identitatea ulertzeko era desberdinak erakusten dituzte. Garrantzitsua da azpimarratzea ez direla behin betiko patroïak. Txosten hau lehen hurbilketa bat da eta datozen hilabeteetan entzute prozesuak patroï horietan guztietan sakonduko du.

Elkarrizketa berean, pertsona batek jarrera desberdina har dezake lantzen ari den gaiaren arabera. Baliteke une batzuetan 1. profil ra gehiago hurbiltzea eta beste batzuetan 2. profil ra, zure esperientziaren, lehentasunen edo hitz egiten ari zaren testuinguru zehatzaren arabera. Horrek erakusten du narratibak ez direla bloke fin o eta baztertzaileak, baizik eta bilbe konplexu eta aldakorrak. Horregatik, zenbait aipu patroï narratibo bati baino gehiagori lotuta ager daitezke. Gainjartze hori ez da inkoherentzia bat, baizik eta entzute-prozesuaren aberastasunaren eta sakontasunaren adierazpen bat.

Bestalde, lantzen ari garen lagina dagoeneko esanguratsua izan arren, oso garrantzitsua da gogoratzea emaitzen aurrerapen horrek ez duela adierazi nahi patroï baten edo bestearen prebalentzia.

Patroï-narratiboak

III. Zatia.
Narratibak

001

Lehen patro
narratiboa

“Lotsagarria da museo pribatu batek zintzilikatuta edukitzea proiektua, eta erakunde publikoek diru publikoarekin subentzionatzen duten proiektu horren inguruan herritarrei informaziorik ez ematea” (0150)

“Guggenheim museoa Urdaibaira zabaltzearen aurka nago erabat”.

Lehen patro hau eskualdean museoa handitzeko aukeraren aurkako jarrerarik zuzenena da. Bere helburu nagusia da proiektu hori ez gauzatzea, eta uste du eztabaida gai horretan zentratu behar dela, eskualdearen garapenarekin zerikusia duten beste gai garrantzitsu batzuk badauden arren. Interpretazio kolektiboetan adin bat eta fi ziozko lanbide bat esleitu badizkiogu ere, patro horren beraren barruan belaunaldi, genero, okupazio edo ideologia eta posizio politiko ezberdinek bat egiten dute. Bere argudioak sendoak dira: museoa Muruetako hezegunean kokatu ahal izateak ez du indarrean dagoen legedia errespetatzen, ez dago proiektuari buruzko informazio nahikorik eta erabakiak herritarren borondatearen kontra hartu dira.

001

Lehen patro
narratiboa

Kezka nagusi horri lotuta, garapen turistikoaren eredia zalantzan jartzen da. Urdaibain, Euskadiko kostaldeko beste leku batzuetan bezala, turismo-masifi azio handia sumatzen da udan. Gaztelugatxeko San Joanen kudeaketarekin bizitako esperientziatik eraikitzen ditu bere iritziak patro narratibo honek. Narratiba hau bermatzen duten aipuek eskualdeko herritarrentzat eskuragarri egoteari utzi dion eta “merkantilizatu” den ondare espazio publikoaz hitz egiten digute. Kasu hori bera zuzenean lotzen da etxebizitzaren prezioaren igoerarekin, garraio-sarea saturatzearekin eta ekonomia produktiboa kalitate txikiko zerbitzu-eskaintzarekin ordeztearekin. Bere ustez, Gaztelugatxeko San Joanen bizitako esperientziak erakusten du museoak eragin negatiboa izan dezakeela Urdaibain: “Gaztelugatxeko San Joanen aurrekaria dugu, Juego de Tronos gaiarekin, beldur eta turismofobia pixka bat sortu digu eta hori hor dago (0157). “Beti erortzen gara akats berean hasiberri batzuk bezala eta turismo asko dagoen lekuak ikusten badituzu, uzten duten aztarna ekologikoa, onurak norentzat diren eta

bertako biztanleen bizitza propioan eragiten duena eta bizi kalitatea izugarri jaisten da.” (0234). Horrez gain, horrelako jarduerak udalerrri txikietako eguneroko bizitzan duten eraginaz ohartarazten du.

Jasotako iritzien hitzez hitzeko transkripzioak estilo sutsua eta haserrea erakusten du, baina ez da sakontasun edo ñabardura faltarekin nahastu behar. Narrazio-eredu hori **ingurumen-ekintzaile eta -aditu askok partekatzen dute, eta museoa inguru horretan kokatzeak izan dezakeen eragin kolektiboan jartzen dute arreta; horrez gain, bizi-kalitateaz eta aisialdiaz arduratzen diren auzotarrek ere badute garrantzia.**

001

Argudioak

Lehen patroï narratiboa

Turismoa	Etxebizitza	Identitatea
Patroi horren ustez, akats handia da zonaldeko turismoa garapen sozio-ekonomikorako bide gisa garatzearen aldeko apustu eksklusiboa egitea, enplegu prekarioak, aldi baterakoak eta soldata baxukoak sortzen baititu, historikoki arrantza-jarduerari eta industriari lotutako kalitate handiagoko enplegua nagusi izan den eskualde batean.	Etxebizitzaren krisia oso presente dago patroï narratibo honetan “Ikusten da masifi azioa. Jente asko, bizitza gero eta garestiagoa... Niretzako ez dago ondo museo bat eitxia, Urdaibai bada museo bat, ez da behar beste ezer” (0017).	Ingurumen- eta gizarte-testuinguru horretan, ez da ulertzen ikaragarritzat jotzen den inbertsio bat, diru publikokoa, eskualdeari eta haren nortasunari lotuta ez dagoen turismo-tresna batean: “Funts publikoak bakarrik erabiliko dira enpresa pribatu bat bultzatzeko, Guggenheim Fundazioa enpresa pribatua baita erabat” (0192).
Ekologia	Gobernantza	
Patroi-narratibo horrek eskualdeko ingurumena zaintzeko tresna gisa eraikitzen du bere argumentarioa. Guggenheim museoa eskualdean zabaltzeak arriskuan jarriko luke lurraldearen aberastasun ekologikoa.	Patroi-narratibo hori bereziki minduta dago bere ustez erakundeek proiektuan aurrera egiteko eman dituzten urratsengatik, lur kutsatuen garbiketa barne; izan ere, xantaia bezala ikusten du eta museoa handitzeko projektutik aparte gertatu behar zuela uste du. Zentzu horretan, proiektuaren gardentasun eta komunikazio falta salatu du. Informazio nahikoa eta egiazkoa ez dela eman uste du.	Izugarri kezkatzen zaio inposatuta sentitzen duen gobernantza ereduak, goitik beherakoa. Bere ustez, ezin da pentsatu betiko errezetak arazo berri baten aurrean funtzionatuko dutenik.

001

Lehen patroï narratiboa

Azkenik, patroï-narratibo horren arabera, 1984an Biosfera Erreserba izendatzeak laborategi bihurtzeko espiritua zuen, ingurumen aldetik babestutako ingurune batean egin zitekeen guztian esperimentatzeko, ekonomia eta teknologia berdeetan aitzindari izaten ikasteko edo I+G berdean nazioarteko erreferente izateko. Babesa eta garapen ekonomikoa bateragarriak izan behar direla uste du, baina “muga ekologiko bat dago, marra gorri bat, eta hor garapena ezin da sartu”.

Etorkizunari begira, alferrik galdutako aukerak ikusten ditu lehen sektorean, eskualdearen identitate historikoa ordezkatzeko duen sektorean: “gu gara itsasoa eta lurra”. Bere ustez, Urdaibaik aitzindari izan behar du gainbeheran dagoen lehen sektore hori berreskuratzen, polo edo food hub bat sortzen kontsumo-espazioekin, biltegiekin, prestakuntzarekin,

produktuen salmentarekin, sukaldaritzarekin, eskolentzako zerbitzuekin eta tokiko egoitzekin. Horrek, eskualdetik kanpora lanera joateko, goizero eskualdetik Bilbora edo Zornotzara izaten den “exodoa” arintzen lagunduko luke.

Azken finean, atroï honek ez du inertziak kontra egiten. Ziur dago une garrantzitsua bizi dela eskualdearen etorkizunerako. Etorkizuna duen Urdaibai nahi du, itsasoak eta lurrak benetako euskarri izaten jarraituko duten Urdaibai, eta berrikuntza berdearen aldeko apustua egingo duena, jada zaharkituta dauden turismo-ereduak errepikatu beharrean.

“Ez da eskualderako garapen lerroen aldeko apusturik egiten. Urdaibai gelditu egin zaigu, eta ekonomiaren gainbehera erabatekoan murgilduta gaude”. (0138)

“Handitzearen aurka nago, baina eskualdearen garapenaz hitz egin nahi dut”.

Bigarren patro hori ere museoa handitzearen aurka dago, baina eztabaida eskualdearen garapenean zentratzea beharrezkoa dela uste du. Lehentasun edo premiazko kontua da. Patroi hori ideologia, genero eta belaunaldi ezberdinek ere partekatzen dute. Patroi honetan jasotako narratibek Urdaibai geldi eta gainbeheran dagoela diote. Eskualdeko Plan Estrategiko berriaren baitan instituzioak bultzatzen ari diren proposamenak eta lehentasunezko jarduera-eremu izendatzea (ZAP) ezagutu arren, inbertsio ekonomikoa nahikoa ez dela uste dute, azalekoa izan da eztabaida, eta hain kritikoak ez diren eragileetara mugatua.

Prozesu horren emaitza “dena gorrian” turismoaren aldeko apustua izan daitekeenaren beldur dira (0072): “Ezin dira arrautza guztiak saski berean sartu” (0036). Lehen patroiarene antzera, eskualdean inbertsio publiko hori, hamarkadak itxaroten daramatzaten beste gauza batzuetara bideratuta egon beharko lukeela uste du. “Berriztatzea edo berrikuntza bultzatzea, si mi poder bienvenida a la economía pública, pero hay otras apuestas.” (0195)

“Eskualdeak plan estrategiko bat behar du eskualdeko ekonomiarentzat, eta ezin da Guggenheim bakarrik izan, zonalderako estrategia gehiago baitoa industria-kontuagatik turismoagatik baino, dagoeneko presio handia baitu.” (0040).

Guggenheim Urdaibaira zabaltzeko proiektuaren aurka badago ere, inbertsio eta azpiegitura berriak eskatzen ditu. Patroi horren iritziz, eskualdeko garapen ekonomikorako ekimenak deskonektatuta daude, eta ez dute azpimarratzen deskarbonizazioari lotutako eredu industrial, trebakuntza,

ikerketa eta teknologia berriak sustatzeko beharra: “Ez dot uste Guggenheim museoa txanpinoi modura txertatuta baliogarria izango denik, ez badago kokatuta beste garapen proiektu baten barruan” (0032).

Ez dago berez proiektu turistikoaren aurka, baina lehentasuna biosfera babestea eta lurraldeari lotutako garapen ekonomiko iraunkorra eraikitzea izan behar dela uste du. Batez ere, eztabaida eskualdeko plan estrategikoaren inbertsio ekonomikoa kudeatzean zentratu beharko litzatekeela uste du.

Azkenik, kezka sortzen dio elkarrizketa bakarra museoari buruzkoa izateak, enplegu, industria edo etxebizitza arazo estrukturalak jorratzen ez diren bitartean. Gazteak eta pertsona migratuak ez direla entzuten ari sentitzen du. Busturialdetik eta Busturialderako pentsatu behar dela uste dute.

002 — Argudioak

Bigarren patroi
narratiboa

Konpromiso soziala

Arazoa ez da ekonomikoa bakarrik, garapen sozialak izugarri kezkatzen du. Patroi honek inguruko zaintza sistemaren prekarietateaz ohartarazten du, eta lan prekarioak garatzen dituzten pertsona migratuak tratatzen ari diren moduari buruzko beste begirada bat eskatzen du.

Gobernantza

Iritziek gobernantza-eredu zaharkitu bat kritikatzeko dute, non erabakiak goitik behera iristen baitira, entzuteko edo parte hartzeko prozesurik gabe: “Nahi duguna da eskualdeko biztanleei galdetzea zer egin daitekeen hemen, baina ‘bai ala bai’ museo bat jartzeko mehatxua egin aurretik” (0169). Uste du denbora eta aukerak galdu direla, etorkizuneko ikuspegiarekin ez planifi atzeagatik eta borondate politiko faltagatik.

Kokapena

Patroi narratibo horrek museo Muruetan kokatzearen aurka egiten du, baina bere ustez, beste udalerri handiagoek euskal ondarea balioan jarriko luketen kultur azpiegiturak hartuko lituzkete.

Lehen sektorea

Aukera garbiak ikusten ditu dibertsifi azioaren alde egingo balitz: lehen sektorea indartu, nekazaritzako elikagaien polo bat sortu, I+G berdea erakarri eta kalitatezko enplegua sortu: “El biosfera está en una reserva de la economía y la tecnología a tirado, podemos crear un polo del I+D, erreferentzia izan ditzagun datuak” (0103).

Museo-proiektua

Guggenheim Bilbao Museoaren webgunean Urdaibairako aurkeztutako proposamenari dagokionez, museo-proiektua ezagutzea eskatzen du, ez azpiegitura fi ikoak bakarrik. Haren iritziz, edukitzaileak bakarrik hitz egiten da, baina ez edukiaz.

003 — “Alde nago, zerbait egin behar dugu”.

Hirugarren patro
narratiboa

Animaliek bai, baina gu be bai, los animales de dos patas que somos nosotros. Ze bestela, azkenean guk amaituko dugu erreserba indiar batean, ipiniko gaitue han eta hala, hasi berbetan euskeraz! - (0144).

Patroi horrek ordezkatzeko dituen museoaren balizko handitzearen alde daudenak. Gainbehera egoera baten aurrean inizatiba hartu behar dela bere argudio nagusia. Bere hitzetan, instituzioek ekimen traktore eta disruptiboak planteatzeko ardura eta zilegitasun demokratikoa dute eta kritikak sor daitezkeela jakitun diren arren, beti berria zalantzan jartzen dela argudiatzen dute... funtzionatzen duen arte. Normalean erakundeak kritikatzeko ditugula uste dute, nahikoa ez egiteagatik, eta egiten dutenean, zalantzan jartzen dituzte. Bilboko Guggenheim museoarekin gertatu zenarekin alderatu dute: hasierako gaitzespena, eta babes orokorra, eragin positiboa ikusi ondoren.

Patroi honek museoa handitzeko proiektuaren alde dauden belaunaldi, sexu eta ideologia ezberdinetako pertsonen narratibak biltzen ditu (ez da soilik alderdi politiko bati lotutako patroi narratiboa), baina baita gaur egun enplegurik ez duten (edo prekarioa den) pertsona askorenak eta ostalaritzan, zerbitzuetan eta turismoan lan egiten duten kolektiboenak ere. Bereziki eskualde barruko herri txikienetan eta itsasadarraren eskuinaldean dago.

“Niri hasieran ideia gustatzen zait, azkenean hori Bilbon bere garaian egin zenaren antzeko zerbait delako. Jakina, beti ere ingurugiroarekiko errespetuz eta araututa” (0101).

Bere motibazioak ere ez dira homogeenak. Kasu batzuetan, proiektuari baieztoko argi eta zuzena ematen zaio. Beste batzuetan, babesa “zerbait handia egin behar dela” ideari lotuago dago, eskualdeko egoera jasanezina delako, eta testuinguru horretan, museoa ongi etorria da. Urgentzia komun bat partekatzen da: ezin dugu horrela jarraitu.

Larrialdia

Uste du Urdaibaiko egoera jasanezina dela, edo zerbait egiten dela, edo eskualdea hil egiten dela: “Nik bakarrik esan gura dutena da proiektu hori aurrera ez badoa, zeozer egin behar dala” (0106). Patroi narratibo honek bizitzarik gabeko herriez hitz egiten du, taberna itxiekin eta komertziorik gabe, eta sentitzen du jende gaztea ezin dela geratu etxebizitza eta enplegu faltagatik. Bere iritziz, osasun zerbitzuak falta dira, mugikortasunekoak, ur arazoak daude... Zenbait kasutan, nostalgiatik hitz egiten da, “izan garena eta jada ez garena”, eta azken urteetan itxitako enpresen zerrenda zerrendatzen du. Era berean, tokiko nortasuna galtzen ari dela sentitzen du, Urdaibai dekoratu polit baina huts bihurtzen ari dela. Ideia nagusia geldirik ez geratzea da.

Esperientzia positiboak

Patroi horrek behin eta berriz aipatzen du Bird Center arrakasta-kasu gisa. Bere ustez, proiektu honetan padura batean jarduera fi ikoa egon da eta inor ez da kexatu. Proiektu honek milaka pertsona erakartzen ditu urtero, eta ez da uste ingurunean eragin negatiborik izan duenik.

Desestazionalizazioa

Beste kasu batzuetan, beharbada lan-arloan turismoari negozio gisa eta ostalaritzari lotuago daudenetan, neguan turismorik ez egotea aipatzen da, eta uste du proiektuak inguruko turismoa urtaroen arabera ez egokitzea eragin dezakeela: “Turismoa errealidade bat da gure eskualdean gaur egun, baina errealidade hori bilakatu behar dogu garapenerako aukera” (0030). Museo bat ez ezik, geruza asko dituen proiektu bat izatea gustatuko litzaioke: kultura, enplegua, natura eta inguruko beste elementu batzuk. Proiektuaren alde badago ere, informazio guztia ez duela aitortu du, eta gehiago jakin nahiko luke argi erabaki aurretik. Bere ustez, kontua da geldi ez geratzeko aukera gisa ikustea.

Desberdintasunak eskualdean

Patroi narratibo honek herri handiek eta txikiek, batez ere itsasadarraren eskuinaldean barrualdekoek, bizi duten errealitate desberdinaz ohartarazten du. Bere ustez, proiektua zabaltzearen aurkako ahots askok pribilegio egoera batetik egiten dute, eta udalerrri txikiagoen despopulazio eta zerbitzu faltaren errealitatea ezagutu gabe. Lehen sektorea aipatzen da etorkizunerako aukera gisa, baina inork ez du nahi bere seme-alabak arrantzan edo nekazaritzan aritzea.

Ekologia

Ekologistatzat du bere burua, baina ez du uste lurraldea babesteak ezer ez egitea esan nahi duenik. Eskualdeak benetako lana emango duten mugimendua, jarduera eta proiektuak behar dituela iruditzen zaio. “Ez dadila museo bat bakarrik izan”.

Akatsetako bat ebidentzia argiak dituen informazio falta izan da. Dioten bezala, "datuak kontakizuna hiltzen du". Datuek proiektua justifikatzen badute, erresistentzia asko hustu egiten dira. Baina daturik gabe, zalantzek bere horretan diraute. (0133)

"Egiten den moduaren arabera, ez daukat behar adina informazio".

Laugarren patroia honek ez du posizio guztiz defini ua eta ekimenaren garapenaren arabera, museoak handitzearen alde edo kontra agertuko liratekeen pertsonak ordezkatzeko ditu. Aurreko patroiekin partekatzen dute informazio faltaren kritika, eta horregatik uste dute ezin dutela jarrera argirik izan.

Patroia honetan jasotako narratibek ez dute baztertzen, termino absolutuetan, Urdaibaiko Guggenheim baten ideia, baina eskualderako datu argiak eta plan serio bat falta direla uste du. Uste du ebidentziak egongo balira benetan kalitateko enplegua sortuko duela eta ez duela ingurunea kaltetuko, erresistentzia asko ñabartuko liratekeela: "Beste edozein proiektu bezala. Erreserba egiteko irizpideak bermatu behar ditu. Biosfera Erreserbak gizarte-garapena eta ingurumenaren babesa uztartzea dakar." (0312). Hori horrela izango dela pentsatu nahi du, baina datu argirik eta bermerik gabe, mesfi antzak bere horretan dirau. Bere ustez, eskualdean oso ondo bizi da, kritikatu egiten ditu "mikrolokalismo" portaera batzuk, non eskualdeko pertsona askok uste duten Bilbon lan egitea bizi-kalitate eskasaren adierazgarri dela,

eta Bilborako exodoaren narratiba minimizatzen du lan egiteko: "ez da mundua erortzen eskualdetik kanpo lan egiteagatik". (0392).

Oro har, ez du arazorik ikusten museo bat eraikitzeke, ondo eginez gero, eta espero du Guggenheim Fundazioak ez duela bere marka ingurumeneari eragin negatiboa izango duen proiektu batekin lotuko. Alde horretatik, kokapena oso garrantzitsua dela iruditzen zaio: "Inguru batzuk Gernikan daude, Urdaibaiko estuarioa hartu beharrik gabe. Arazoa da hor jarri nahi dela, toki horretan, hor dugun mirari guztiarekin. Ez nago hori egitearen kontra, baina ez hor" (0264).

Laugarren patroia
narratiboa

Informazioa	Enplegua	Kokapena
Patroi honentzat, prozesu honetako arazo nagusia informazio eta ikuspegi estrategiko falta da. Bere ustez, posizionatzeko orduan, zenbat jende etorriko den jakiteko datuak behar dira, nola kudeatuko den jakiteko. Aldi berean, turismotik haratago Urdaibairako garapen-eredurik ez dagoela sentitzen du, eta ez dela aprobetxatzen ari inguruko potentzial ekonomikoa, industrialia eta zerbitzuen potentziala.	Halaber, uste du eskualdea prest dagoela bere etorkizuna birpentsatzeko, biztanle gehienek partekatzen dituzten beharretatik abiatuta: “Erdian dago eskualde bat bere burua berpentsatzeko prest dagoena, hori bai. Eta batzen dituenak, bai aldekoak zein kontrakoak, uste dut dela etorkizunera begira kalitatezko lanpostuak lortzeko nahia. Hor erdian horiek daude, baieztokoak eta ezeztokoak izango dira, baina denek nahi dute hori modu batera edo bestera” (0344).	Beste aukera batzuk aztertzea gustatuko litzaioke, bai kokapenari dagokionez, bai eraikinen formatuari dagokionez. Eredu horren barruan, eraikin txikiagoak, modularragoak, kokapen desberdinen arteko errotaziokoak, arkitektura efimeroak eta, ez kutsatzeaz gain, ingurunean eragin birsortzailea izan dezaketenak egiteko iradokizunak aurkitu ditugu. Azaldutako lehen ereduari bezala, kezkatu egiten du lur kutsatuen garbiketa museoa egiteko xantaia gisa ulertzeak, erakunde baten betebeharra izan beharrean, beste edozein gauza kontuan hartu gabe: “Oin Dalia konpondu, erosi terrenue eta deskontaminatuko dugu danon artien kontaminaute dauena” - (0200).
Euskal kultura	Partaidetza	
Patroi-narratibo honek ere tokian tokiko errotzeaz pentsatzen du. Museo bat eginez gero, uste du ez lukeela zentzurik izango Bilboko Guggenheim erreplikatzek, baizik eta abangoardiako euskal kulturarekin lotuta eraiki beharko litzatekeela.	Prozesuaren gardentasun falta kritikatzeko badu ere, ez da bereziki parte hartzera deitua sentitzen, batez ere erakundeekiko mesfidantza erakusten duelako.	

Erakundeek desafekzio horrekin batera, prozesuan zehar sortu dira ahotsak ere, zuzenean elkarriketetan edo interpretazio kolektiboko espazioetan parte hartu nahi izan ez badute ere, modu informalean edo zeharka interpelatzen zaienean iritzi argia adierazten dutenak. Urte amaierara arte eboluzionatuz joango diren patroiek lurraldean dauden narratiben mosaiko osoa islatuko dute.

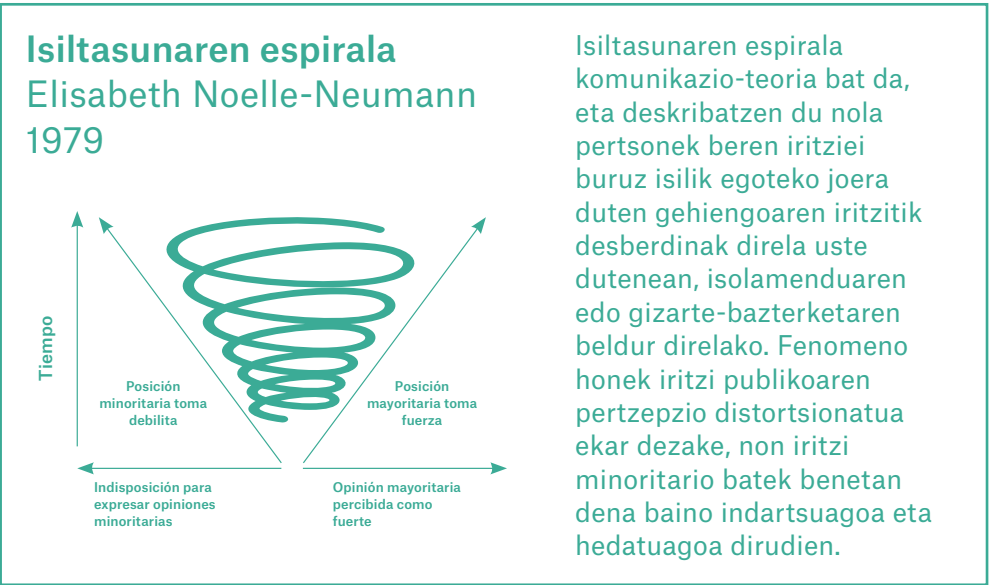
Bosgarren patroia
narratiboa

“Azkenean, denbora asko daramagu krisian, hau askotan egin da, inoiz ez da ezer atera eta dagoeneko mutur-muturreraino gaude pixka bat, nekatuta. Diozu... beste bat, zertarako?” (0132).

Prozesu parte-hartzaileei eta instituzionalei dagokienez, ezintasuna, desafekzioa eta eszeptizismoa adierazten duten pertsonak dira bosgarren eredu horren ordezkari nagusiak. Haien ustez, haien ahotsak ez du erabakien norabidea aldatzeko adina kontatzen. Askotan ziurtzat ematen dute instituzioek erabakia hartua dutela, eta beraz, parte hartzeak ez du zentzurik. Patroi horri atxikitako pertsona batzuk entzute-prozesuan parte hartzen ari dira, baina eszeptizismoz egiten dute.

Aurreko patroia bezala, kontraesankorra da, alde egon litezkeen eta publikoki ez posizionatzea nahiago duten pertsonak ordezka ditzakeen neurrian, baina baita museoaren handitzearen aurka dauden eta, egunaren amaieran, entzute-prozesua aintzat hartuko den konfiantzarik ez duten pertsonak ere. Era berean, interpretazio kolektiboko saioek iradoki dute beren iritzia eman lezaketen pertsonak sartzen direla, baina ez gutxiengotzat edo deserosotzat hartzen duten iritzi bat adieraztearen ondorio sozial edo pertsonalen beldur direlako.

Eredu horren konplexutasuna eta anbigualtasuna diraz ezaugarri nagusiak, eta ahots bakoitzaren nabardurak hobeto ulertzeko, **entzute kualitatiboko lan handiagoa egin beharko da**. Topatutako iritzia sortzen dituzten eztabaida sozial guztietan bezala, profil hau partekatzen duten narratibek uste dute nolabaiteko zailtasuna eta are “isiltasun espiralaren” fenomenoaren egon daitekeela gai honi buruzko iritzi publikoak adierazteko orduan eta entzute prozesuak ahalgin berezia egin behar duela balizko narratiba eta ahots ezak horiek identifikatzeko.

Deskonexioa

Bildutako narratibaren arabera, beren ahotsak instituzioentzat balio ez duela uste duten pertsonen argudio ugari erabiltzen dituzte. Kasu batzuetan, argudio kritikoak diraz erakundearen eta gizartearen arteko desconexioarekiko, baina beste batzuetan gaiari buruzko informazio edo ezagutza faltari egotzen diote: “Herriarrok jakin behar doguz gauzak, baina batzutan herritar guztiok ez dekogu ahalmena eta ezagutza gauzak erabakitzeke.” (0187).

Mesfidantza

Patroi hori oso kritikoa da ekimenaren kudeaketarekin, eta gizarteak ezagutzen ez dituen ezkutuko interesak egon daitezkeela uste du. Murueta inguruan espekulazio inbentarioarekin lotutako balizko interesak berariaz aipatzen dira, eta kostaldeari buruzko araudian berriki izan diren lege-aldaketak aipatzen dira, behar izanez gero arauak hautsi daitezkeela erakusten duen frogarik argiena direlakoan. Mesfidantza da patroia horren ardatz nagusietako bat.

“Hitz egiten ari garena dagoeneko erabakita dago, eta ni parte hartzen ari naiz, baina berez ezarrita datorren gauza bat bada...” (0041)

Beste larrialdi batzuk

Patroi horrek jasotzen du, baita ere, badirela museoaren baina lehenago heldu beharko litzaizkiokeen beste larrialdi batzuk. Horien artean, etxebizitza, garraioa, osasun zerbitzuak nabarmentzen dira. Etxebizitza ikusten du arazorik premiazkoena eta errealea: ezinezko alokairuak, bere eta edozein gazteren eskueratik kanpoko erosketak: “Etxebizitza da arazorik larriena momentu honetan. Ezinezkoa da etxebizitza bat eskuratzea, VT gehiegi daude. 700 euroko alokairua dugu, segun eta non, Erostea ezinezkoa da, gazteek dirulaguntzekin lortzen dute alokatzea. Alde zaharrien bizitxiek, un lujo...” (0037).

Patroi horren ustez, luxu bihurtzen da dena, baita pisu xume bat alokatzea ere, eta azken urteetan nagusitzen ari den turismo ereduarekin lotzen du hori ere. Bere argudioek erakundearen lehentasunak herritarren benetako beharrek bat ez datozela indartzen dute.

“Etxebizitzaren arazoagaz ez dabe jokatzeko behar litzatekeen ausardia eta arduragaz, eta hemen benetan arazo potoloa daukagu. Nik gura dot gure seme-alabak hemen hasi eta hemen geratzea, ez ihes egin behar izatea beste herrialde edo herri batera. Eta ez dot ikusten benetan erronka horiei erantzun deus den politika publiko sendo eta koherenterik.” (0361)

IV. Lehen ondorioak

una EXPERIENCIA ÚNICA para VERANO

¡¡¡ VEN A NADAR CON TIBURONES !!!

información y reservas
WWW.MAKOPAKO.ES

686 241 762
MakoPako
mako_pako

**Para todos los públicos
todos los días de verano
desde Bermeo**

MAKOPAKO
BASQUE SHARK DIVING

HE
RUTA
ITSASBIDAI GIDATUAK
RUTA DE ELANTZ
Duración 1 h. / 7 personas máx.

BERMEO - IZARO - O
ELANTXOBE - MUNDAKA

ABRIL - MAYO - JUNIO - SEPTIEMBRE - OCTUBRE	NOVIEMBRE - DICIEMBRE
APRIL - MAYO - JUNIO - JULIO - AGOSTO - SEPTIEMBRE	NOVIEMBRE - DICIEMBRE
SABADO 17:00	17:00
DOMINGO 12:00	12:00

Y PARA GRUPOS PARTICULARES
RUTA, DURACIÓN Y HORARIO A ELEGIR
ELABORADA, DESARROLLADA Y MONITOREADA POR EL SERVICIO DE PROTECCIÓN DEL MEDIO AMBIENTE DEL GOBIERNO VASCO

1. Aniztasuna

Entzute-prozesuaren lehen fase honen lehen ondorioa da parte-hartzea oso anitza eta aktiboa izaten ari dela. 500 narratiba baino gehiago bildu ditugu dagoeneko, eta beste 400 pertsona identifiatu ditugu elur-bola prozesuaren bidez, hurrengo hilabeteetan elkarriketatuko ditugunak. Narratiba horietako gehienak prozesu honetarako prestatutako plataforma digitalean irakur daitezke oso-osorik, modu anonimoan eta parte-hartzaileen berriazko baimenarekin. Benetan eskertzen dugu pertsona hauek Agirre Lehendakaria Centerren lanean erakutsi duten konfiantza eta errespetu osoz hartzen dugu prozesuan ez parte hartzea erabaki dutenen jarrera. Gure helburua da batzuen eta besteen iritziak sakon ulertzea, eta haien ikuspegia txosten honetan islatzea.

2. Alborapen metodologikoa

Entzute prozesuak 5 narratiba nagusi identifiatu ditu orain arte. Lantzen ari garen lagina dagoeneko esanguratsua den arren, oso garrantzitsua da gogoraraztea emaitzen aurrerapen horrek **ez duela prebalentzia esan nahi**. Elur-bolaren prozesuaren bidez, lehenengo fasean, pertsona interesatuenen eta aktiboenen iritziak jasotzen dira, eta, beraz, azken emaitza desitxuratu egin daiteke. Datozen hilabeteetan ikusiko dugu eredu horiek berresten diren edo ñabardurak eta zuzenketak sartu behar ditugun. Gure ustez, oraindik falta da **pertsona migratuen iritzi gehiago jasotzea, pertsona gazteenen eta zaharreneen** ikuspegia hobeto ulertzea, eta lurraldeko kultura-eragile nagusia.

3. Elkarlaneko gobernantza

Identifiatutako 5 narratibak bat datoz esatean ez dela nahikoa informazio egon proiektuari buruz, eta beharrezkoa dela halako ekimenei ekiteko modua birplanteatzea. Alde zein kontra daudenek, eta batez ere iritzi definitu urik adierazten ez dutenek, uste dute ez dutela beharrezko informaziorik, eta denbora errealean partekatze eskatu diete euskal erakundeei. Gardentasunak dagoeneko ematen ari diren urrats ezberdinei buruzko zalantzak uxatu litzakeela uste dute.

Eskaera horrekin batera, garrantzi handiko proiektu estrategikoei heltzeko moduari buruzko **gogoeta sakonago bat** dator. Berariaz, “lankidetzaren gobernantza” ikuspegia txertatzeko beharra planteatzen da, non erakundeek gizarte-eragileekin, enprekin eta ezagutza-zentroekin hitz egingo duten prozesu osoan, ez soilik hasieran edo amaieran. Euskal osasun-sistemaren eraldaketa, energia-eredua edo segurtasun-politikak eztabaidatzeko lankidetzaren gobernantzako foro berriak ireki diren bezala, horrelako ekimen estrategikoek antzeko jardueraren ereduari jarraitu beharko liokete.

4. Sakondu beharra

“Egiten den moduaren arabera” eta “nire iritzia ez du kontatzen” narratibak zabaltzearen aldeko edo kontrako iritziekin lotuta egon daitezke. Entzute-prozesuak gai horietan sakondu beharko du profil horiek ereizteko. Aurkitutako iritzia sortzen dituzten eztabaida sozial guztietan bezala, bildutako narratibek ere uste dute nolabaiteko zailtasuna egon daitekeela auzi honi buruzko iritzi publikoak adierazteko, eta entzute-prozesuak ahalegin berezia egin behar duela balizko narratiba ezkutu horiek identifikatzeko.

5. Giza Garapen Iraunkorra

Desberdintasunak eta ñabardurak gorabehera, narratiba guztiak Giza Garapen Iraunkorrarekiko konpromisotik eraikitzen dira. Biosfera erreserba bultzatzeko lanean hamarkadak daramatzaten pertsonen ustez, oso bilakaera positiboa gertatu da eskualdean. **Lehen, biosferaren erreserba deklaratzeko garapen ekonomikorako balizko oztopo gisa ikusten zen, eta narratiba honek bilakaera positiboa izan du.**

Gaur egun, museoa handitzearen aldeko eta kontrako iritzia aurkitzen ditugu, baina narratiba ezberdinen gainetik patroikomunak daude eta narratiba hauek eraikitzeke erabiltzen diren argudioak antzekoak dira: (1) beharrezkoa da ingurunearen babes berezia (erreserba naturala delako) eta eremuaren garapen sozio-ekonomikoa konbinatzea; (2) turismo-eredu baten alde egin behar dugu, kontuan hartuko dituen sortzen dituen inpaktu negatiboak, batez ere enpleguaren kalitatean, eragin zuzena etxebizitzaren prezioen igoeran eta garraio-sistemen saturazioan. Adostasun handia dago gai honen inguruan eta gaur egun arte, oso aipagarria da klima aldaketari buruzko narratiba “negazionistarik” jaso ez izana edo giza garapen iraunkorrari lotutako balioen esparrutik kanpo kokatzea.

6. Garapen-eredua

Identifi atutako patroik gehienek uste dute **sakoneko eztabaida** eskualdeko garapen-ereduarekin lotuta dagoela. Busturialdeak beharrezko baldintzak betetzen ditu mundura proiektatzeko, garapen soziala, ekonomikoa eta ingurumenaren babesa uztartzeko gai den berrikuntza eta esperimentazio aurreratuko laborategi gisa. Orain arte, entzuteko prozesua eta eskualdearen garapenerako plan estrategikoari lotutako lanak paraleloan joan dira, baina etorkizunean elkarri lotuta egon litezke.

Ahots horiek turismo eredu berri bat eskatzen dute, eta egungo ereduak sortzen dituen etxebizitza eta garraio arazoei irtenbide zehatzak eskaintzea. Narratiba guztiak bat datoz esatean azken 10 urteotan aldatu egin dela euskal gizarteak turismoaren balioa ulertzeko duen modua, eta ez Urdaibain bakarrik. Duela hamarkada bat, modu positiboan interpretatzen zen garapen-bidean dagoen eskualde batera bisitariak erakartzea; gaur egun, berriz, askoz ikuspegi kritikoagoa dago sortzen dituen inpaktu errealei buruz. Lehen oparotasunaren sinonimo zena, gaur egun zalantzak eta erresistentziak sortzen ditu, etxebizitzan, mugikortasunean, zerbitzuetan eta gizarte-kohesioan duen eragin zuzenagatik.

7. Kokapena elementu sinboliko gisa

Museoaren balizko kokapena kontu zentrala da. Entzute-prozesuari esker, egiaztatu ahal izan da ez dagoela aurrez aurreko aurkakotasunik kultura-azpiegitura berriak garatzeko aukeraren aurrean. Hala ere, Muruetan kokatzeak zeharka arbuioa sortzen du profil ezberdinetan eta frikzio sinboliko puntu bilakatu da, komunitatearentzat ingurumen, historia eta emozio balioz betea. **Museoaren kokapen posibleen kokapena, dimentsioa eta izaera birpentsatzeak eztabaida berrabiaraztea ahalbidetuko luke.**

Murueta atmosfera afektibo gisa

Escala de participación de Sherry Arnstein, 1969

Murueta ez da leku fi iko bat soilik: esanahi kolektiboz betetako espazio sinbolikoa da. Ben Anderson-en arabera (2009), espazioek atmosfera afektiboak sortzen dituzte: afektu-modu partekatuak, norbanakoa gaingintzen dutenak baina barne-barnean sentitzen direnak, pertzepzioak eta ekintzak eratuz. Hezegunearen 945 hektareek lurralde-harrotasuna, memoria historikoa, erakundeen utzikeriagatik irain sentsazioa eta hezegunearen babeserako narratibak uztartzen dituzte. Ez da bakarrik ingurune natural bat, orain identitate eta politika sinbolo bat ere bada. Horrelako espazio batean esku-hartzeak bere dimentsio hirukoitza ulertzea eskatzen du: materiala (hezegunea eta lur kutsatuak), diskurtsiboa (erreserba babestuko edo inposizioko narratibak) eta afektibo-sinbolikoa (mesfi antza edo erresistentziako atmosferak). Dimentsio horiek giro kolektiboa sortzen dute, eta horrek eztabaida eraikitzailea galarazten du, konplexutasuna aitortzen ez bada. Gainera, parte-hartzea Arnsteingo eskaileratik aztertzen badugu (1969), ikusiko dugu gaur egun komunitateak maila baxuetan hautematen duela parte-hartzea (informazioa, kontsulta), eta hori tokenismo gisa ulertzen da: parte-hartze horrek ez die erabakitzeke benetako ahalmenik ematen. Hau da, informazioa edo kontsulta egiten zaie, baina haien ahotsak ez ditu emaitzak eraldatzen. Benetako eraldaketak elkartereduetara edo herritarren botere-eredura eskalatzea eskatzen du; informatzeaz edo kontsultatzeaz gain, erabakitzeke ahalmena partekatzen da, benetako lankidetzagobernantza-ariketa batean. Laburbilduz, atmosfera afektiboz eta sinbolismo kolektiboz betetako lekua da Murueta. Kokagune tekniko edo turistiko gisa soilik lantzeak ez du haren dentsitate materiala, diskurtsiboa eta emozionala ezagutzen.

8. Museo-proiektua

Kultura-industrietan espezializatuagoak diren narratibek museo-proiektuaren argitasun eta definizio handi goa eskatzen dute. Kontinentea aurkeztu dela uste dute, baina gutxi hitz egin da halako azpiegitura berri baten edukiaz eta egokitasunaz. Orain arte elkarrizketatutakoek eraldatzeko bokazioa duen **proiektu estrategiko ororekin identifi atzeko eta eskualdearen identitatearekin lotzeko** beharra erakutsi dute. Sektore horien iritziz, artearen eta naturaren espezializazioak ez luke bateraezina izan behar **abangoardiako euskal arte garaikideak presentzia handiagoa** izatearekin.

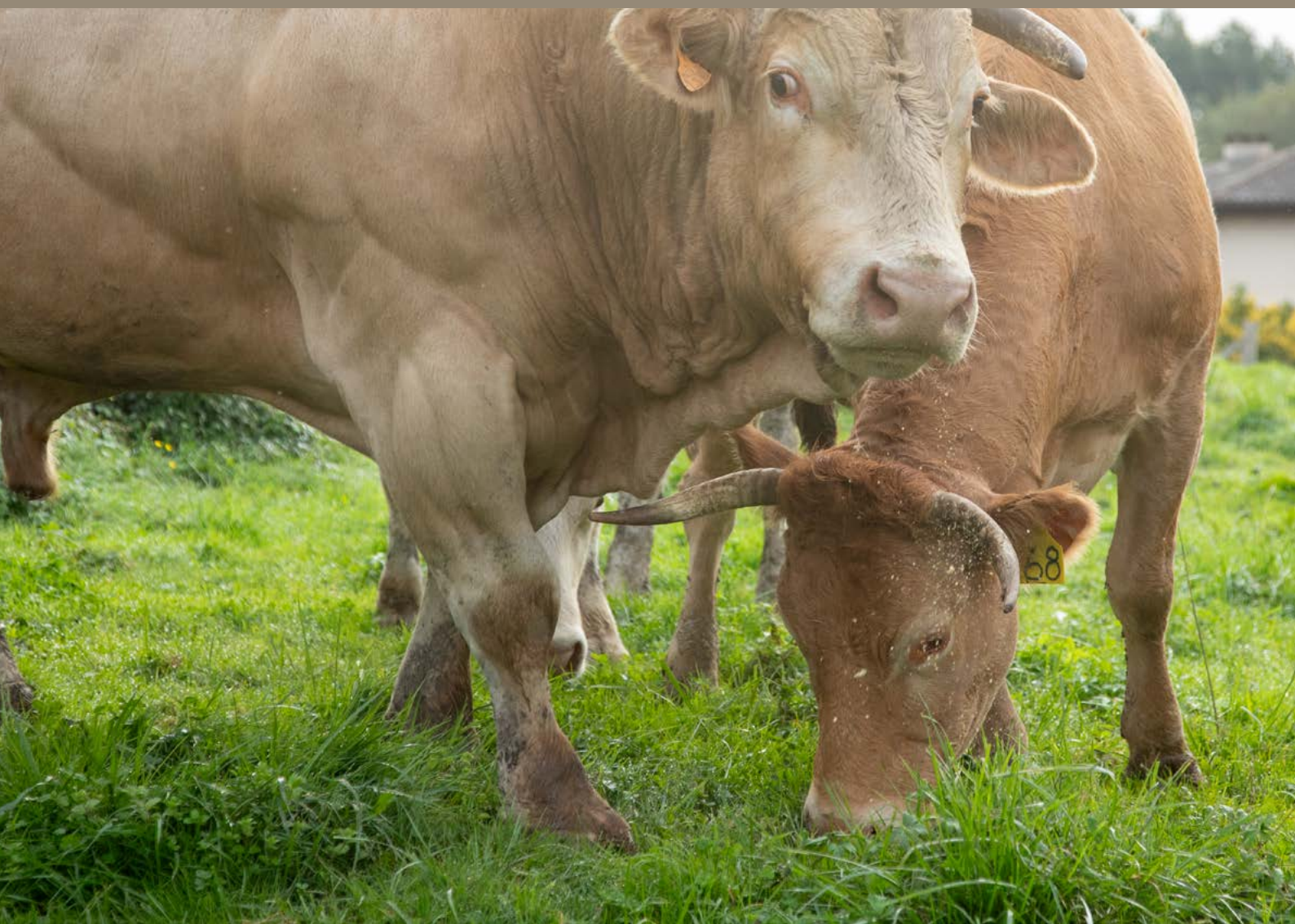
9. Kontraesanak Normala denez, narratiba guztiek kontraesanak dituzte. Ingurumen-konpromisoak eskatzen ditugu, gure eguneroko bizitzan aplikatzen ez ditugunak. Turismo eredua kritikatzeko, baina gero ahal dugun neurrian, gure inguruan edo beste leku batzuk bisitatzen ditugunean, etekina ateratzen dugu. Entzute-prozesu horrek kontraesan horiek bistaratzeko eta naturaltasunez onartzeko aukera ematen du, eztabaida publikoak besteen iritzietan dagoen egia-zatia onartzeko eta geure jarrerekin autokritikoagoak izateko aukera eman diezagun.

10. Politikatik erantzun

Prozesu hau ez da loteslea, baina zilegi bezain arrazoizkoak diren galderak eta iradokizunak identifi atzea ahalbidetzen ari da. Erakundeei dagokie irizpenak baloratzea eta beren iritzien eta etorkizunean izan ditzaketen jardueren berri ematea. Entzute sakonaren ikuspegiak ez du erabakia ordezkatzeko, baina denboran iraungo duten politika publikoak diseinatzeko oinarria eskaintzen du, herritarren zentzu-esparruak ulertzeko ahalegin berezia egiten baitute. Maila sakonago batean, eztabaida honek aukera ematen digu hitz egiteko zer garapen eredu nahi dugun eskualderako (eta Euskal Herri osorako) eta nola aktibatu behar diren gobernantza kolaboratiboko prozesuak ikuspegi komunitario indartsu batekin.

V. Hurrengo urratsak

1.

Entzute prozesuarekin jarraituko dugu. Datozen hilabeteetan testigantzak jasotzen jarraituko dugu, oraindik behar adina ordezkatura ez dauden ahotsak sartzeko: gazteak, adinekoak, migratuak, arrantzaleak eta ostalaritzako profesionalak, besteak beste. Guztira, banakako 1000 narratiba bilduko ditugu.

2.

Ikerketan profilak eta patroiak fin zea. Entzute-fasea etengabeko jardunbidetzat hartzen da, eta taldeko interpretazio-saioen bidez berrelikatzen da. Ikerketak aurrera egin ahala, profilak finduz jango dira, patro berriak txertatuz eta eskualdeko bizitza sozial, politiko eta kulturala egituratzen duten narratiben ulermena eguneratuz. Hori guztia prozesu honetarako prestatutako tresna digitalean irauliko da, eta, era berean, elkarriketatik ateratako aipu eta erronken analisisian sakontzeko aukera emango du.

3.

Interseksionalitatea. Bildutako informazioaren azterketak aukera emango digu dimentsio interseksionalak identifikatzeko, adina, generoa, hizkuntza, errotzea, sektore ekonomikoa eta abar gurutzatuz, desberdintasunak edo inpaktu-alborapenak hautemateko.

4.

Denboraren arabera bilakaera. Fase honetan narratiben denborazko bilakaera ere aztertuko dugu. Abuztua eta abendua bitarteko diskurtso nagusietan aldaketarik dagoen eta museoa handitzeko proiektuarekin lotutako diskurtso berririk agertzen den egiaztatuko dugu.

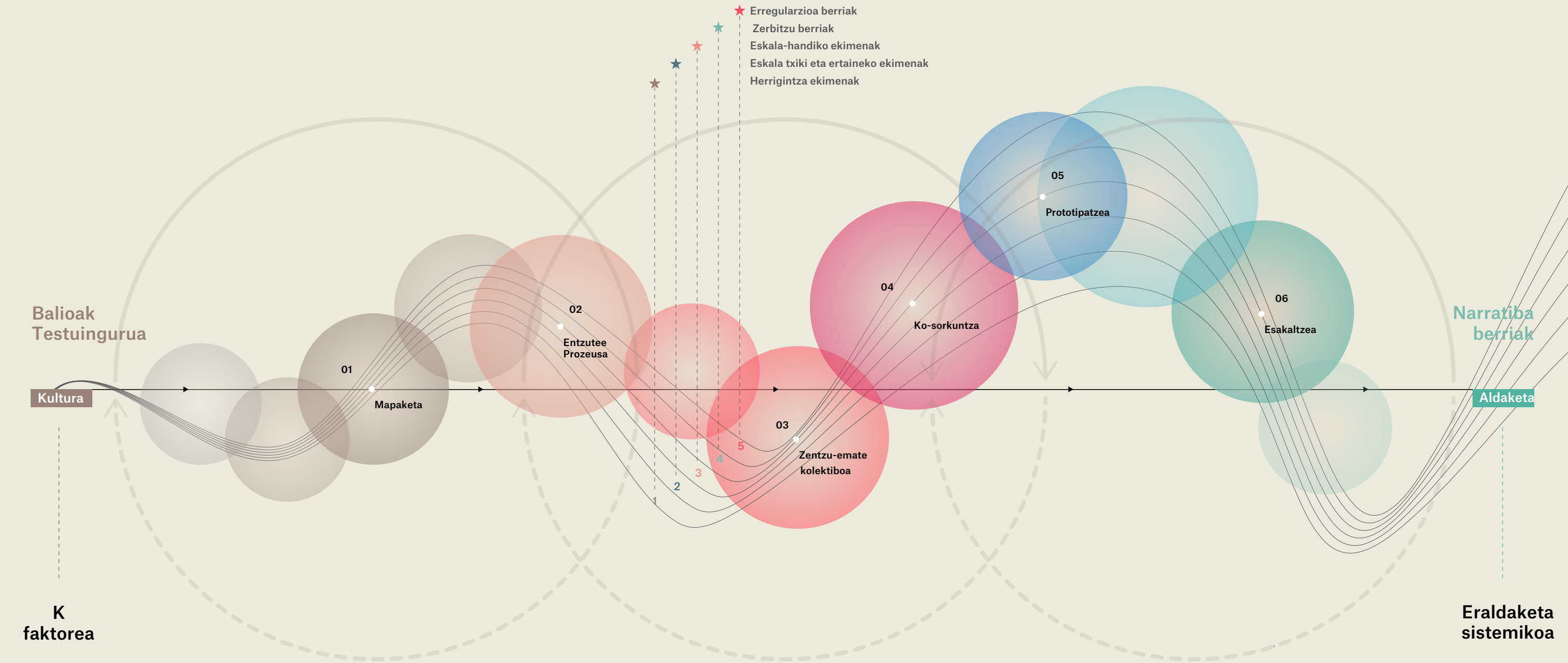
5. **Eragileen eta ekimenen mapeoarekin gurutzatzea.** Mapeoak orain arte 240 eragile identifiatu ditu 182 lotura dokumentaturekin, 194 ekimen aktiboekin eta plan estrategikoko ekimenekin, eta ekosistemaren aniztasuna eta ekintzen osagarritasuna hobeto ebaluatzeko aukera ematen du, esku-hartze maila desberdinetan. Identifiatutako patroï narratiboen azterketa sakon eta sistematikoa proposatzen da, eragileen eta ekimenen mapeoarekin gurutzatuz eta segmentazioak garatuz. Horri esker, ekintzarako arrakalak, sinergiak eta proiektzio estrategikoak detekta daitezke. Patroï narratibo bakoitza aztertuko dugu mapatutako ekimenekin eta sustatzaileekin duen lerrokatze, kontraesan edo osagarritasunari dagokionez, puntuitsuak identifiatzeko, ekimenik gabeko narratibak, eta posizio desberdinak baina kezka komunak dituzten eragileen arteko koalizio-aukerak edo sinergiak aurkitzeko.

6. **Etorkizuneko agertokiak modelatzea.** Narratibek aurrera begirako agertokiak eraikitzeo aukera emango digute, planteatutako iradokizun ezberdinen aurrean herritarrek izan ditzaketen pertzepzioak hobeto ulertzeko.

7. ALC^K, AC4-Columbia Universityrekin lankidetzan, nazioarteko adituekin mintegia egingo du urtea amaitu baino lehen, atariko emaitzak kontrastatzeko eta analisisa ikuspegi berriekin aberasteko.

8. **Txostenaren aurkezpena.** Fase honen amaiera gisa, 2025. urtean jasotako aurkikuntza nagusien txostena egin eta aurkeztuko da 2026. urtearen hasieran.

Lan-ikuspegia

(1) Entzutea

Transformazio-prozesuen dimentsio kulturala

Entzute-prozesu honen helburua da Guggenheim Bilbao Museoa Busturialdea eskualdean zabaltzeari buruzko narrazio eta pertzepzio desberdinak identifi atzea. Iritzi horiek gai horri buruzkoak izan daitezke, edo herritarrek eskualdearen etorkizunerako garrantzitsutzat jotzen dituzten beste gai batzuei buruzkoak. Entzute prozesuari esker, pertsona bakoitzak erabaki du iritzi zehatzak edo hausnarketa orokorragoak eman nahi dituen.

Komunitatean ongi egituratutako entzute-prozesu batek hainbat informazio-iturri konbinatu behar ditu: elkarrizketak, foku-taldeak, behaketa etnografi oa eta informazio kuantitatiboaren azterketa, besteak beste. Helburuapatroi-narratiboak identifi atzea da, hots, ñabardurei balioa ematea eta dauden iritzien sinplifi azioa saihestea. Proposamen honek tresna etnografi oak aplikatu ditu diskurtso publikoak ñabartu eta segmentatzeko, ezkutuko narratibak identifi atzeko eta gai honi buruzko elkarrizketa eraikitzaileago bat ireki ahal izateko.

• Zer da entzute prozesu bat?

Entzute-prozesua tresna bat da, aukera ematen duena komunitate baten narratibak denbora errealean atzeman eta ulertzeko nola eragiten duten gizartea eraldatzeko dinamiketan. Kontua ez da soilik informazioa biltzea, baizik eta aktoreek beren errealitatea eta aldatzeko gaitasuna ulertzeko modua egituratzen duten pertzepzio, esanahi eta eraikuntza kulturalak identifi atzea. Beraz, entzuteak aukera ematen du komunitatearen ahotsak dokumentatzeaz gain, denboran jasagarriak diren erabakiak hartzeko prozesuetan

txertatzeko (Engle, 2018). Prozesu hori berrikuntza eraldatzailearen esparruarekin lerrokatuta dago, zeinak narratibek eta kultura-balioek etorkizun partekatuen eraketan eta esperimentazio-espazioen irekieran duten zeregina nabarmentzen baitu (Diercks et al., 2019; Schot & Steinmueller, 2018).

Alde horretatik, politika publikoetako ikuspegi arrazionalista tradizionalen muga nagusietako bat da zaila dela ikustea nola interpretatzen dituzten komunitateek, denbora errealean, aurrean dituzten arazo konplexuak. Inkestak edo foku-taldeak bezalako mekanismoak barne hartzen dituzten arren, logika tekniko-instrumental batetik soilik diseinatutako programa askok gizarte-eragileak benetan mobilizatzen dituzten helburu, esanahi eta dinamika kulturaletatik deskonektatzeko joera dute (Cottam, 2018). Deskonexio horrek zerikusia du, halaber, erakunde askotan datu kualitatiboek oraindik ere balio gutxiago dutela uste izatearekin, kuantitatiboek baino, nahiz eta gero eta ikerketa gehiagok erakusten duten gizarte-arazo konplexuak ulertzeko duten balioa (Thelwall & Nevill, 2021). Entzute sakonaren ikuspegia, hain zuzen ere, deskonexio horren erantzun gisa sortu da, lurraldeko ahots eta narratiba biziak analisi-prozesuetan, erabakiak hartzeko prozesuetan eta politikak diseinatzeko prozesuetan integratu nahian.

Azpmarratzekoa da ez dela prozesu parte-hartzailea ezta inkesta bat ere, baizik eta ikuspegi kualitatiboak entzuteko eta jasotzeko ariketa bat. Ezberdintasun nagusia esku-hartze mailan eta intzidentziaren igurikimenean datza. Prozesu parte-hartzaile batean —non pertsonak eztabaidatu eta erabakiak hartzen baitituzte— edo inkesta batean —datu kuantitatuak biltzen baititu— ez bezala, entzute-prozesu horrek lurraldeko bizipenak, kontakizunak eta pertzepzioak sakonki ulertzea bilatzen du. Hurbilketa kualitatiboa da, esplorazio etnografiatik gertuago dagoena.

Modalitatea	Definizi a eta helburuak	Ahalmenak	Mugak
Kontsulta	Herritarrek edo talde espezifi oek gai jakin bati buruz dituzten iritziak, balorazioak edo proposamenak jasotzeko tresna. Kontsultatutako pertsonen jarrera edo lehentasunak ezagutzea da helburua. (Font et al., 2012; OECD, 2001)	Epe laburreko erantzuna, argia eta irmoa.	Ez du ñabardurarik sortzen Elkarriketarako aukera blokeatzen eta mugatzen du
Inkesta	Galdetegi egituratu bidez kuantifi atu daitezkeen datuak biltzeko tresna, gehienetan galdera itxiekin. Bere helburua populazio espezifi o baten jarrerak, pertzepzioak edo portaerak neurtzea da (Creswell, 2014)	Datu estatistikoak eta kuantitatiboki adierazgarriak lortzeko aukera ematen du	Ez du ñabardurarik edo sakontasunik atzematen; galderek baldintzatzen dituzte erantzunak; formulazioan edo interpretazioan alborapenak izateko arriskua dago.
Prozesu parte-hartzailea	Talde-dinamika, non pertsonak gai edo proiektu bati buruz eztabaidatu, proposatu eta erabakiak hartzen dituzten. Herritarrek plangintzan eta erabakiak hartzean zuzenean eragitea du helburu (Arnstein, 1969)	Herritarrek erabakietan inplikatzeko ahalbidetzen du; erantzunkidetasuna bultzatzen du.	Betiko berberak parte hartzen dute: denbora, prestakuntza edo interes zuzenak dituztenek; bigarren maila batean utziz entzunak izateko behar handiena izan lezaketenak. Talde antolatutako edo botere sinboliko handiagoa dutenak dira protagonista espazioan, hain artikulatuak ez diren edo “deserosoak” diren ahotsen gainean. Itxaropen faltsuak sor ditzake: erabakiak prozesutik kanpo gertatzen dira gehienetan.
Entzute prozesua	Hurbilketa kualitatiboa, komunitate baten bizipenak, kontakizunak, pertzepzioak eta narratibak sakonki ulertzea bilatzen duena. Helburua da perspektibak biltzea horiek interpretatu eta aztertzeko, proposamen eta erabaki zuzenik egin gabe. (Hammersley & Atkinson, 2007; Clifford & Marcus, 1986)	Esperientzien konplexutasuna eta aniztasuna antzemateko aukera ematen du; ezagutza sakona eta testuinguruan kokatua sortzen du; profi etnografi o eta narratibo kolektiboak eraikitzen laguntzen du. (Geertz, 1973; Denzin & Lincoln, 2011)	Ez du eragin zuzenik bilatzen, ezta berehalako emaitza operatiborik ere; ikusgarritasun politiko txikiagoa, proposamen zehatzik egiten ez bada. (Marcus, 1995); emaitzak interpretatzen dituenaren mende dago, neurri handi batean

1. taula. Herritarrek parte hartzeko lau modalitatearen konparazio-laburpena — kontsulta, inkesta, prozesu parte-hartzailea eta entzute prozesua—, definizi aren, helburuen, ahalmenen eta mugen arabera. Iturria: Geuk egina

Kasu honetan, entzute-prozesuaren helburu nagusia aniztasun osoan dauden narratibak identifi atzea da. Narratibak profi etnografi oetan irudikatuko dira, eta prozesuan zehar aberastuz eta eboluzionatuz joango dira, interpretazio kolektiboetan kontrastatuz.

• Narratiben garrantzia

Narratibak ez dira diskurtso indibidualak, baizik eta azaleratzen diren testuinguru soziokulturala erreproduzitu, zalantzan jarri eta eraldatzen duten eraikuntza kolektiboak (Balasch & Montenegro, 2003). Narratibak profil e nografi oetan oinarrituta aztertzen dira, eta horiek ez dira irizpide demografi o hutsetan oinarritzen, baizik eta pertzepzio- eta jokabide-eredu partekatuetan. Horrek esan nahi du narratibak kontraesankorrak izan daitezkeela elkarren artean, baina guztiek sistema beraren barruan jarduten dutela. Ez dago egiazko narratiba bakar bat, baizik eta ikuspegi anitz, bere partzialtasunean eta kokapenean ulertu behar direnak (Haraway, 1988). Modu sinplistan islatu beharrean, interpretazio-espazioak irekitzeko eta narratiba desberdinek gizarte-errealitatea nola eratzen duten ulertzeko aukera ematen du (Haraway, 1988; Balasch & Montenegro, 2003). Honek egia unibertsala bilatzen duten ikuspegi positibisten eta edozein analisi egituratu baliogabetzen duten jarrera erlatibisten aurka egiten du.

Entzute-prozesu horrek hautemate-eredu batzuk identifi atu ditu, banakako testigantzetatik ateratako ideia nagusietan oinarrituta. Prozesu hau batez ere solasaldietan eta elkarriketetan zentratu bada ere, bestelako entzute-bide osagarriak erabili ditugu (behaketa parte-hartzailea eta bigarren mailako iturrien azterketa).

Prozesu honetan, 6 parametro desberdin erabili ditugu (antzekotasuna, diferentzia, maiztasuna, korrelazioa, kausalitatea eta intentsitatea) patroï narratiboak identifi atzeko (Hatch, 2022), eta narratiba maila ezberdinak bereizteko: narratiba azalekoa, narratiba ezkutukoa eta metanarratiboa. Azaleko narratiba modu irekian adierazitako iritziei dagokie, baina ez dute beti aktoreen jokabidea islatzen. Narratiba ezkutuak barnean hartzen ditu diskurtsoan atzeman daitezkeen sinesmen inplizituak, zuzenean hitzez adierazi ez arren. Metanarratibak balio sakonak dira, komunitate batek aldaketarako aukera eta bere testuingurua defini zen duten botere-harremanak ulertzeko duen modua egituratzen dutenak. Metanarratiba horiek identifi atzea funtsezkoa da entzute-objektuaren formulazioa eta harrera baldintzatzen duten esparru ideologikoak ulertzeko, eta, hartara, dauden narratiben azterketa sakonagoa ez ezik, gizarte-eraldaketarako puntu gakoak atzematea ere ahalbidetzen da.

• Laginketa elur-bolan

“Elur-bola” bidezko ikerketa da ikerketa kualitatiboan laginketa-metodo ezagunenetako bat. Atkinson & Flint-en arabera (2001), bere balio erantsi nagusia da prozesua aberastu ahal izatea sare formal edo egituratuen parte ez diren pertsonen ahotsekin. Normalean, identifi atzen zailenak diren edo ezkutuan dauden iritziak dira. Ikertzaileak hasierako kontaktu (hazi) kopuru txiki batekin hasi ohi dira, ikerketaren irizpideekin bat datozenak eta bertan parte hartzera gonbidatuak direnak. Ondoren, parte-hartzaileei eskatzen zaie onar dezatela beste kontaktu batzuk gomendatzea, ikerketaren irizpideekin bat datozenak eta parte hartzeko prest egon daitezkeenak, eta haiek, aldi berean, beste parte-hartzaile potentzial batzuei gomendatzen dietenak, eta abar. Ikertzaileek beren sare sozialak erabiltzen dituzte lehen loturak ezartzeko, eta hortik abiatuta garatzen da laginketaren bultzada, parte-hartzaileen kate gero eta handiagoa atzemanaz. Asetasun-puntura iritsitakoan amaitu ohi da laginketa.

Iritziak, sare ezberdinetatik etorri arren, errepikatzen diren eta jasotako narratiben artean ñabardura esanguratsurik aurkitzen ez den unea da. Entzute prozesu horretan, “elur-bolako laginketaren” bidez jasotako narratibak kontrasterako espazioetan aztertu dira, bermatzeko ahots bakar bat ere ez dela prozesutik kanpo geratu eta sareek ez dutela edukia baldintzatu. Hala, elur-bolako laginketak sare sozial errealean barruan jarduten du, eta horrek bereziki erabilgarri egiten du harreman-ekosistemak, konfian za-dinamikak eta bazterreko narratibak ulertzeko, laginketa kuantitatiboek ez bezala (ausazkoa, geruzatua), zeinek adierazgarritasun estatistikoa bilatzen baitute, baina gizarte-elkarreraginetatik eta lotura ikusezinetatik azaleratzen den konplexutasuna eta sakontasuna galtzearen kontura, biztanleria agregatu homogeneo gisa interpretatuz.

Loteslea edo ez?

Inkesta edo prozesu parte-hartzaile batean ez bezala, entzute-prozesu baten izaera ez da instrumentala, interpretaziozkoa baizik. Aurrez defini u gabe dauden pertzepzio, kontakizun eta marko kulturalak sakonki ulertzea bilatzen du entzuketak. Errealitatea barrutik nola bizi eta ulertzen den arakatzea eta aztertzea du helburu, subjektibotasun kokatuak integratuz eta ez adierazgarritasun estatistikoa bilatuz. Errealitatea ezkutuko esanahi eta narratiba berrietara irekitzean datza bere indarra. Ez da prozesu parte-hartzailea, ezta bozketa ere, interpretazioa aberasten duen eta pertzepzio eta uste sakonak antzemateko aukera ematen duen ulermen narratiboko ariketa baizik. Teknika horietako bat ere ez da beste bat baino hobe, guztiek dituzte abantailak eta mugak.

Lan-ikuspegia

(1) Entzutea

Modalitatea	Definizi a eta helburuak	Ahalmenak	Mugak
Ausazko laginketa sinplea	Teknika kuantitatibo honetan, biztanle guztiek hautatuak izateko aukera bera dute. Lagin adierazgarria eta estrapola daitekeena lortzea du helburu. (Creswell, 2014)	Emaitzak biztanleria osora hedatzeko aukera ematen du; hautaketa-alborapenak minimizatzen ditu; estatistikoki sendoa da.	Sare- eta testuinguru-dinamikak alde batera utz ditzake; zaila da populazio ikusezin edo uzkurretara iristea; lagin-esparru osoa behar du, eta zaila da testuinguru konplexuetan lortzea. Ordezkaragarritasunari buruz aurrez fin atutako interpretazioak dituzten laginak.
Laginketa geruzatua	Teknika kuantitatibo honek biztanleria azpitaldetan (estratuak) banatzen du eta bakoitzaren lagin proportzionalak hautatzen ditu. Haren helburua da azpitalde esanguratsu guztien ordezkaritza ziurtatzea. (Creswell, 2014)	Gutxiengoak edo azpitalde espezifi oak adierazten direla ziurtatzen du; doitasun estatistikoa handitzen du ausazko laginketa sinplearekin alderatuta.	Biztanleriari buruzko informazio zehatza eskatzen du alde z aurretik; kategoria artifizialak sobera izan ditzake; ez du harreman-dinamikarik edo testuinguruko narrazio-dinamikarik atzematen. Ordezkaragarritasunari buruz aurrez fin atutako interpretazioak dituzten laginak.
Laginketa elur-bolan	Metodo kualitatiboa, non hasierako parte-hartzaileek (haziek) kontaktu berriak gomendatzen dituzten, sarea zabalduz asetasunera iritsi arte. Sare formaletan sartzeko zailak diren edo ikusten ez diren ahotsak atzematea du helburu. (Atkinson & Flint, 2001)	Ezkutuko edo bazterreko pertsonengana iristeko aukera ematen du; konfian za eta sarbidea sortzen ditu harremanen gertutasunetik; narratiba anitzak eta kontestualak jasotzen laguntzen du.	Sare-alborapenaren arriskua (zirkulu sozial jakin batzuetan bakarrik ibiltzen da); ez da estatistikoki adierazgarria; hasierako sareetatik kanpoko ahotsak kanpoan utz ditzake; norberaren konfian zaren araberakoa da.

2. taula. Laginketa-estrategiak gizarte-ikerketan: definizi ak, ahalmenak eta mugak. Creswell (2014) eta Atkinson eta Flint (2001) lanetan oinarrituta. Geuk egina

(2) Mapaketa Sareak eta erlazioak sistema konplexuetan

Entzute-prozesu orok alde aurretiko azterketa bat eskatzen du, entzun behar diren funtsezko eragileak identifi atzeko eta haien interakzioak bistaratzeko. Bistaratzeko sistema hori entzuteko prozesu osoan eguneratu ahal izan behar da. Oso garrantzitsua da bikoiztasunak saihesteko eta eragile garrantzitsurik prozesutik kanpo ez uzteko. Ariketa honen bidez, gainera, arazo horri buruzko botere-harremanak eta interesak identifi a daitezke. Gaur egun tresna digitalak daude mapaketa hori bistaratzeko eta denbora errealean eguneratu ahal izateko.

Ebaluazio ebolutiboaren barruko mapatzea ez da ariketa isolatu gisa ulertzen, baizik eta analisiaren hurrengo faseekin hitz egiten duen tresna gisa eta prozesuan zehar eguneratu behar den praktika iteratibo eta jarraitu gisa, ekosisteman gertatzen diren aldaketak islatzeko. Estuki lotzen da entzute-prozesuarekin —mapatutako aktoreen narratibak eta pertzepzioak atzemateko aukera ematen du— eta interpretazio kolektiboarekin —aurkikuntzak hainbat eragile gakorekin kontrastatzen dira, haien analisia baliozkotzeko—. Tekniken arteko lotura horrek bermatzen du mapatzea ez dela hasierako diagnostikoa bakarrik, baizik eta monitorizatzeko eta etengabe doitzeko tresna bat dela, ekosisteman gertatzen diren aldaketetara egokituta. Gainera, tresna metodologiko honek politikei ikuspegi sistemiko batetik ekiteko beharrarekin bat egiten du, eta ikuspegi hori gai da botila-lepoak, funtsezko aktoreak eta aldaketa eraldatzailea mugatzen edo ahalbidetzen duten konfi urazio instituzionalak detektatzeko (Weber & Rohrer, 2012).

Mapaketak urrats egituratu batzuk jarraitzen ditu. Lehenik, eragileen eta ekimenen identifi azioa egiten da, eragile giltzarrien eta proiektuen zerrenda eginez. Ondoren, aktoreak sailkatzen dira ekosisteman duten rolaaren arabera, eta, ondoren, interkonexioen analisia egiten da. Analisi horretan, dauden erlazioak eta konexio berriak sortzeko aukerak identifi atzen dira. Informazio hori guztia sistematizatu egiten da prozesu honetarako prestatutako tresna digitalean (www.urdaibai.agirrecenter.eus, eta etengabe kontsultatu eta eguneratu daiteke. Horrekin guztiarekin, datuak alderatzen dira interpretazio kolektiboko saioen bidez, aurkikuntzak baliozkotu edo ez, eta mapaketa osatzen jarraitzen da inplikaturako aktoreekin.

Eragileen eta ekimenen sarea ikusteak bi helburu nagusi ditu: eragileen ekosistemaren aniztasuna ulertzea eta ekimen horien tipologian sakontzea.

Ikuspegi teoriko batetik, mapeoaren ikuspegia Latourren sare-aktorearen teoriatik elikatzen da, zeinak planteatzen baitu gizarte-sistemak ezin direla aztertu beren banakako aktoreetatik soilik, baizik eta elkarren artean ezartzen dituzten harremanetatik (Larrión, 2019). Horrela, mapaketak ekosistemaren kartografia e kaintzeaz gain, loturak nola eboluzionatu duten eta horien eraldaketan zein faktorek eragin duten ulertzeko aukera ematen du. Planteamendu hori bat dator inpaktu-inbertsioko aldaketa sistemikoko esparruekin; izan ere, horiek iradokitzen dute hainbat ekimen mapeatu eta artikulatzea, ez banakako itzuleragatik, baizik eta sistemaren eraldaketan batera egiten duten ekarpenagatik.

Mapeatze sistemikoaren ikuspegiari jarraituz, ikuspegi horrek sistema konplexuen azterketa egituratu eta parte-hartzaile baten garrantzia indartzen du. Ekosistemen mapaketak, eragileen arteko elkarrekintzak ikusiz irudikatzeaz gain, sistemaren barruan dauden arrakalak eta aukerak identifi atzen laguntzen du. Gainera, ekosistema sozial baten barruko dinamika ezagutarazten laguntzen du, eta esku hartzeko puntu estrategikoak hobeto

ulertzen laguntzen du. Alde horretatik, mapatzeak dauden egiturak deskribatzen laguntzeaz gain, egitura horiek nola eboluzionatzen duten eta sistemaren barruan zer mekanismo alda daitezkeen ulertzen laguntzen du (Barbrook-Johnson eta Penn, 2022). Era berean, ikuspegi horrek egokitze-estrategiak batera sortzea errazten du ziurgabetasun handiko testuinguruetan, eta esku hartzeko aukera eraginkorrakoak identifi atzeko aukera ematen die tartean diren eragileei.

Bestetik, sare sozialen analisiak eta Burt-en (2015) “egiturazko hutsuneen” teoriak mapaketaren balioari buruzko ikuspegi gehigarria ematen dute. Teoria horren arabera, sare batean bitartekaritza-posizioak betetzen dituzten aktoreek informazio berria eskuratu dezakete eta bestela deskonektatuta egongo liratekeen nodoak konekta ditzakete.

Beraz, diagnosi-ariketa izateaz gain, mapeoa gizarte-ikerketari ez ezik, gizarte-berrikuntzako prozesuen barruan erabaki estrategikoak hartzeko tresna ere bada. Sistemaren funtsezko esku-hartze puntuak identifi atzean, eragin eraldatzailea duten esku-hartzeak lehenesteko aukera ematen du, bikoiztasunak saihestuz eta dauden ekimenen arteko sinergiak indartuz.

(3) Interpretazio kolektiboa

Demokrazian sakontzea denbora errealean

Bildutako informazioa lankidetzan interpretatu da Gernikan, Bermeon, Muruetan, Ibarrangelun eta Elantxoben egindako 5 kontraste-saiotan. Narratiba baztertzaileen konfrontaziotik askotarikoak zein bateragarriak diren diskurtsoak sortzera pasa ahal izateko gakoa deliberazio prozesu irekia da. Interpretazio kolektiboaren logika parte-hartzaile guztien arteko entzute-prozesuetan identifi atutako narratibak, erronkak eta aukerak berrinterpretatzea da, batez ere identifi atutako patroien bistaratzeen bidez, antzekotasunak eta desadostasunak nabarmenduz. Saio hauen helburu nagusia interpretazio akatsak zuzentzea, ñabardura berriak gehitzea eta falta ziren ideiak txertatzea izan da.

Eztabaida-guneen aukerak eta mugak

Modalitatea	Definizi a eta helburuak	Ahalmenak	Mugak
Focus group	Pertsona-talde txiki baten bilera egituratua, gai jakin baten inguruko talde-elkarreraginetik abiatuta pertzepzioak, sinesmenak eta esperientziak aztertzeko. Eztabaida sortzea eta narratiba partekatu edo dibergenteetan sakontzea du helburu.	Adostasunak eta desadostasunak identifi atzeko aukera ematen du; interakzioa eta esperientzien kontrastea sustatzen ditu; datu kualitatibo aberatsak sortzen ditu.	Ahots batzuek elkarrizketa menderatzeko arriskua; talde-presioa; estatistikoki orokortu ezin diren emaitzak.
Herritarren foroa	Eztabaida publikoko gune irekia, non hainbat pertsonak beren ikuspegiak azaldu eta guztien intereseko gaiei buruz gogoeta egiten duten. Ahots aniztasuna zabaltzea eta zentzu partekatuaren eraikuntzan pertsona gehiago inplikatzeko du helburu.	Ahotsen inklusioa eta aniztasuna sustatzen du; talde-hausnarketa errazten du; komunitatearen eta kidetasunaren zentzua indartzen du.	Talde handiak kudeatzeko zailtasuna; aurrez aurre dauden posizioen artean egon daitezkeen tentsioak; eragin mugatua, jarraipena egiteko edo ekintzetara itzultzeko mekanismorik ez badago.
Interpretazio kolektiboa	Aurrez bildutako narratibak eta datuak aztertzeko eta interpretatzeko lankidetzaren prozesua, hainbat ikuspegi integratuz, errealitate edo lurralde bati buruzko esanahi partekatuak eta ulermen kolektiboak eraikitzeko.	Ezagutza kolektiboki bereganatzen laguntzen du; enpatia eta elkar ulertzea bultzatzen ditu; testuinguruan jarritako interpretazio-sakontasuna eta -aberastasuna ematen ditu.	Abstraktutzat edo ez oso operatibotzat har daiteke; errazte-trebetasunak behar ditu; ez du zertan erabaki edo ekintza zuzenak izan.

3. taula. Parte hartzeko modalitate kualitatiboak eta azterketa kolektiboa: definizi a, ahalmenak eta mugak. Erreferentziak: Krueger & Casey (2015); Font & Blanco (2007); OECD (2001); Denzin & Lincoln (2011); Balasch & Montenegro (2003); Chambers (1994).

Talde-interpretazioa funtsezko prozesua da entzute-prozesuaren barruan, mapeoan eta entzutean lortutako aurkikuntzak kontrastatzeko eta baliozkotzeko aukera ematen baitu. Prozesu horretan hainbat eragilek hartzen dute parte, entzuteko prozesuan parte hartu duten aktoreek barne, eta informazioaren azterketa partekatua sustatzen dute. Teknika horren bidez, emaitzak legitimatzeaz gain, interpretazio berriak eta entzute-ildo berriak sortu nahi dira. Interpretazio-dimentsio hori funtsezkoa da entzute-prozesuei norabidea emateko. Prozesu hori ez da une puntual gisa ulertu behar, ikerketa osoan zehar askotan errepikatzen den praktika gisa baizik.

Ikuspegi metodologiko batetik, interpretazio kolektiboa deliberazio espazio gisa uler daiteke, non alde batetik mapaketa aurkezten den, eta bestetik, identifi aturiko narratibak (profil e nografi oen bidez) aurrez aurre jartzen diren entzute fasean, askotan elkarren artean kontraesankorrak direnak edo datu objektiboetatik urrun daudenak.

Narratibak aurrez aurre jarritz, dauden ekintzak aktoreen pertzepzioekin gurutzatzeaz gain, estrategia berriak bidera ditzaketen arrakalak eta aukerak identifi a daitezke. Haraway-k (1988) dioen bezala, ebaluazio oro egiten duenaren ikuspuntuak baldintzatzen du, eta, horregatik, ezinbestekoa da azterketa ahots ugarik kontrastatzea eta aberastea.

Talde-interpretazioko saio horietan, entzuteko prozesuan identifi atutako erronkak eta aukerak aurkeztu dira, eta profil etnografi oak erabili dira, herritarren segmentuen arteko antzekotasunak eta desadostasunak nabarmentzeko. Ariketa honek hainbat helburu nagusi ditu: esperientzia kolektibotik abiatuta ikaskuntza bultzatzea, ondorioak ateratzea, analisiari ikuspegi berriak eranstea, parte-hartzaileen sarea indartzea eta ikerketa-prozesua baliozkotzea. Beraz, kontraste-saio horiek, egindako analisia baliozkotzeaz gain, aukera ematen dute puntuitsuak identifi atzeko eta ikerketa aktoreekin eurekin elkarriketan birformulatzeko, ikuspegi metodologiko berarekin sustatutako beste proiektu batzuetan aplikatu den logika parte-hartzaileari jarraituz. Ikuspegi metodologiko horrek saihestu egiten du analisi-esparru zurrinak ezartzea, St. Pierre-ren ikuspegi post-kualitatiboarekin lerrokatuz

(Guttorm et al.-en aipatua, 2015), ikerketa etengabeko zalantzan mantentzearen alde egiten duena.

Gainera, Bourdieu-ri jarraituz (1999), erabakigarria da datuen interpretazioan indarkeria sinbolikoaren balizko presentzia kontuan hartzea. Kontzeptu honek hizkuntzaren eta gizarte-egituraren bidez jarduten duten menderatze-forma sotilei egiten die erreferentzia, zenbait narratiba zalantzan jarri gabe natural gisa barneraraziz. Talde-interpretazioak, hain zuzen ere, joera horiek minimizatu nahi ditu, aktoreek beren pertzepzioak aurretiko baldintzarik gabe adierazi ahal izateko espazio bat sustatuz. Logika horri jarraituz, ez da nahikoa datuak aztertzen dituztenen posizionamenduak esplizitatzea, baizik eta horien inplikazioak eta ezagutzaren ekoizpen-prozesua osatzen duten botere-harremanak aztertu behar dira (Biglia eta Vergés-Bosch, 2016).

Ikuspegi interseksional batetik, ezin da gizarte-aktoreen ikuspegi homogeneo bat onartu, generoak, gizarte-klaseak eta jatorriak baldintzatzen baitute berrikuntza-prozesuetarako sarbidea eta parte-hartzea (Viveros, 2016). Horregatik, interpretazio kolektiboak ahots eta esperientzia desberdinak integratzea bilatzen du, desberdintasun estrukturalen erreprodukzioa saihestuz. Balioztatze mekanismoa izateaz harago, ezagutzaren ekoizpena demokratizatzeko eta botere egiturak zalantzan jartzeko estrategia bihurtzen da prozesu hau.

Talde-interpretazioko saioak errepikatu egingo dira entzuteko prozesuan, eta funtsezko zenbait elementuren inguruan egituratuko dira. Lehenik eta behin, orain arte egindako prozesua azaldu behar da, mapeoaren aurkikuntzak eta entzutea barne. Ondoren, galdera gidatu batzuk egiten dira, kontrastea egiteko.

- **Ezagutzen dituzu patroia horiek? Zure burua islatuta ikusten duzu? Zer falta zaigu? Zenbat eta zer ekimenek erantzuten diete profil hori tan identifi atutako beharrei? Norekin hitz egin beharko genuke gehiago?**

Galdera horien helburua elkarrizketa sortzea da, parte-hartzaileek beren ikuspegia eman dezaten lortutako emaitzei buruz. Gainera, garrantzitsua da saioetan askotariko parte-hartzaileak egotea, generoa eta adina orekatuz. Parte-hartzaileen kopurua ez da 15 pertsonatik gorakoa izan, parte-hartze eraginkorra bermatzeko eta eztabaida sustatzeko. Iraupena 90 minutukoa izan da, eta ideiak trukatzeko aukera eman du, eztabaidak arintasuna galdu gabe.

Saioak grabatu, transkribatu eta argazkiak atera dituzte. Saio horietan parte hartu dutenak entzute-prozesuan beren narratibekin lagundu duten pertsonak eta erakundeak izan dira, baita parte hartu ez duten beste organismo edo pertsona batzuk ere.

Interpretazio kolektiboa aurkikuntzen balioztatze soiletik haratago doan prozesu metodologikoa da. Perspektiba ezberdinak gurutzatu, narratiba nagusiak zalantzan jarri eta esanahi berriak elkarrekin eraikitzen diren espazioa da. Azkenean, berrikuntza-prozesu eraldatzaileenak ez dira agertzen banakako eragileen ekintza isolatutik, baizik eta elkarlaneko ekosistemetatik, non ezagutza eta erabakiak modu kolektiboan eraikitzen baitira (Mazzucato, 2014). Ikuspegi horretatik, partaidetza-metodologiek aukera ematen dute nirea zer den ardatz duen ikuspegi batetik gurea zertan den oinarri duen ikuspegi batera igarotzeko, eta, horretarako, aitortzen dute berrikuntza lankidetza-prozesuen bidez eta askotariko esperientzia eta ezagutzetara zabalik dauden prozesuen bidez baino ez dela posible.

Anexo II

Terminoen glosarioa

Lurraldeetako eragileak	Urdaibain aldaketa-prozesuetan esku hartzen duten edo eragina jasaten duten pertsonak, taldeak eta erakundeak. Bere identifi azioa giltzarria da lurraldeko botere harremanak, aliantzak eta tentsioak mapeatzeko.
Giro afektiboa	Lurraldean bizi direnek partekatutako giro emozionala. Frustrazioa, gogo bizia, mesfi antza edo itxaropena ez dira elementu osagarriak, dinamika sozialak, proiektu kolektiboak eta aldaketarako gogoia baldintzatzen dituzten indarrak baizik.
Ingurumen-gatazkak	Lurzoruaeren erabilerari, baliabide naturalei edo kontserbazioari buruzko eztabaidak, balioen, identitateen eta garapen-ereduen arteko tentsioak islatzen dituztenak. Urdaibain, gatazka horiek narratiba sakonak aktibatzen dituzte, eta tokiko gobernantzari eragiten diote.
Giza garapen iraunkorra	Ongizate kolektiboa, ekitatea eta iraunkortasun ekologikoa lehenesten dituen eredua. Ez da hazkunde ekonomikora mugatzen, justizia sozialetik eta lurralde orekatik abiatutako aurrerapenaren ikuspegi integratua sustatzen du.
Elkarrizketa erdiegituratuak	Elkarrizketa sakonak, gai ardatzek gidatuak, kontakizun pertsonalak eta kolektiboak jasotzeko aukera ematen dutenak. Entzute-prozesuaren tresna nagusia dira.
Ebaluaketa-ebolutiboa	Denbora errealeko analisi-sistema, testuinguru konplexuetara egokitua. Ea laguntzen duen trantsizioetan kontraesanak, ikaskuntzak eta pertzepzio-aldaketak hautemanez, eta ea laguntzen duen erabaki malguak hartzen.
Elkarlaneko gobernantza	Erabaki-eredu horretan, herritarrek, erakundeek eta gizarte-eragileek ezagutza elkarrekin ekoizten dute eta erantzukizunak partekatzen dituzte. Gakoa, aterabide osoa inon ez dagoen testuinguruetan.

Interpretazio kolektiboa	Eztabaidagune honetan, narratibak eta aurkikuntzak eragile desberdinen artean alderatzen dira. Baliozkotzea baino gehiago, zentzu partekatuak eraikitzea eta entzute-ildo berriak irekitzea bilatzen du.
Metanarratibak	Komunitate batek posible, zilegi edo desiragarri jotzen duenari eusten dioten zentzu-egitura sakonak. Narratiba ikusgarriak eta ezkutukoak baldintzatzen dituzte, eta funtsezkoak dira aldaketarekiko erresistentziak edo babesak ulertzeko
Ekosistemaren mapaketa	Lurraldean dauden eragileak, harremanak, diskurtsoak, ekimenak eta gatazkak identifi atzea. Diagnostikoa baino gehiago, tresna bizia da, sistemak nola eboluzionatzen duen ulertzeko aukera ematen duena.
Garapen-eredua	Lurraldea nola eraldatu behar den erakusten duen ikuspegi nagusia. Esplicitua edo inplizitua izan daiteke, eta tentsioan sartzen da bere etorkizuneko kontakizuna inposatzeko lehian ari diren beste proposamen batzuekin.
Turismo eredua	Bisitariak erakartzeko eta kudeatzeko moduaren azpian dagoen logika. Urdaibain eredu masiboak, birsortzaileak, kulturalak edo iraunkorrak aurrez aurre jartzen dira, eta horiek eragin zuzena dute ehun ekonomikoan, sozialean eta ekologikoan.
Laginketa elur-bolan	Gomendiozko kateen bidez ahots ikusezin edo periferikoetara iristeko aukera ematen duen teknika kualitatiboa. Baliagarria bazterreko narratibak atzemateko eta konfian za eraikitzeko.

Narratibak	Kontakizun partekatuak, komunitate batek bere oraina nola ulertzen duen eta bere etorkizuna nola proiektatzen duen adierazten dutenak. Bizipenetatik, balioetatik eta iruditerietatik azaleratzen diren eraikuntza kolektiboak dira, ez iritzi indibidual hutsak. Narrazioaren sakontasun geruzak • Narratiba ikusgarria: modu irekian esaten dena, nahiz eta ez den beti praktikatzen. • Narratiba ezkutua: diskurtsoaren azpian dauden ideia latenteak, ez esplizituak. • Metanarratiba: posible, zilegi edo desiragarri denari buruzko uste sakonak, pentsamendua eta ekintza bideratzen dutenak.
Entzute prozesua	Metodologia kualitatiboa, komunitatearen esperientziak, balioak eta pertzepzioak sakonki ulertzera bideratua. Galdetzetik harago doa: jasotako narratibak interpretatu, segmentatu eta itzuli egiten ditu, eraldaketarako aukerak zabaltzeko.
Biosfera Erreserba	Urdaibai kontserbazio aktiboko gune gisa defini zen duen nazioarteko aintzatespena. Babes ekologikoaren eta giza garapenaren arteko tentsioa dakar, eta etengabeko erreferentzia gisa jokatzeko du lurraldeko narratibetan.
Erronka sozial konplexuak	Irtenbide bakarra ez duten arazoak, non faktore sozial, ekologiko, kultural eta politikoek bat egiten duten. Ikuspegi kolaboratiboak, moldakorrak eta adimen kolektiboan oinarritutakoak behar dituzte.
Trantsizio sozioekologikoak	Aldaketa sakonak ekoizteko, bizitzeko eta ingurunearekin erlazionatzeko moduan. Eraldaketa sistemikoko prozesuak dira, eta egiturak nahiz subjektibotasunak inplikatzeko dituzte.

Tresna digitalari buruz

urdaibai.agirrecenter.eus

Prozesuari laguntzeko tresnari esker, datuak denbora errealean ikus daitezke, modu erraz eta interaktiboan. Publiko guztiarentzat dago eskuragarri, doan, eta edozeinek eskura dezake, arlo tematiko desberdinei buruzko informazioa aztertzeko. Plataformak erraz ulertzeko moduko grafi o, mapa eta taulen bidez erakusten ditu datuak, eta etengabe eguneratzen da, beti informazio eguneratua eskaintzeko.

Tresna honek prozesua denbora errealean jarraitzeko aukera ematen dio interesa duen edonori. Eragileak, ekimenak eta plan estrategikoak mapeatzeko modulu bat du, entzute-modulu batekin eta interpretazio kolektiboko beste batekin. Hasierako faseetan, elkarrizketen hitzez hitzeko transkripzioak eta aztertutako profi ak igo ditugu. Hurrengo faseetan, analisiari sakontasun handiagoa eman ahal izango diogu, eskualdeari buruzko narratiben espektroan sakontzeko aukera emango diguten funtzionalitate berrieekin.

Informazioa publikoa eta irekia da uneoro, baina kodeen bidez anonimizatua. Hitzorduen trazabilitatea ere aztertuko da, inork ez ditzan parte-hartzaileak identifi atu. Lan egiteko modu horrek zilegitasuna ematen dio prozesuari, eta gardentasuna ematen dio.

Bibliografia

- Arnstein, S. E. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. (0 URLa)
- Atkinson, R., & Flint, J. (2001). Jendearen artean lagunak eta lagunak egiten laguntzea: Snowball research strategies. *Social Research Update*, 33, 1-4.
- Baird, J., Plummer, R. Schultz, L., Armitage, D., Bodin, Ö., Krona, B., & Stedman, R. (2019). How does sozio-institutional diversity affect collaborative governance of social-ecological systems in practice? *Environmental Management*, 63, 200-214. (1. URLa)
- Balasch, M., & Montenegro, M. (2003). Proposamen metodologiko bat, kokaturiko ezagutzen epistemologiatik: Ekoizpen narratiboak. *Gizarte Psikologiako Topaketak*, 1(3), 44–48.
- Balint, P. J. Stewart, R. E., & Desai, A. (2011). *Wicked environmental problems: Ziurtasun eta gatazka kudeaketa*. Island Press.
- Barbrook-Johnson, P., & Penn, A. S. (2022). Participatory systems mapping. In P. Barbrook-Johnson & A. S. Penn (Eds.), *Systems mapping-a: Nola kalkulatu eta erabiltzen diren sistema-ereduak* (pp. 61–78). Springer Nature.
- Biglia, B., & Vergés-Bosch, N. (2016). Ikerketan genero ikuspegia zalantzan jarri. *REIRE: Revista d'Innovació i Recerca en Educació*, 9(2), 12-29. <https://doi.org/10.1344/reire2016.9.2922>
- Bourdieu, P. (1999). *Gizonezkoen dominazioa* (2. ed.). Reditons du Seuil.
- Burt, R. S. (2015). *Egitura holak: The social structure of competition* (2nd ed.). Harvard University Press.
- Chambers, R. (1994). Participatory rural appraisal (PRA): Analysis of experience. *World Development*, 22(9), 1253–1268.
- Clifford, J., & Marcus, G. E. (Arg.). (1986). *Writing culture: The poetics and politics of ethnography*. University of California Press.
- Cottam, H. (2018). *Help erradikala: How we can remake the relationships between us and revolutionise the welfare state*. Virago Little, Brown.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). SAGE Publications
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (Arg.). (2011). *The SAGE handbook of qualitative research* (4. arg.). SAGE Publications

Bibliografia

- Diercks, G., Larsen, H., & Steward, F. (2019). Transformative innovation policy: Addressing variety in an emerging policy paradigm. *Research Policy*, 48(4), 880–894. (0 URLa)
- Emerson, K., & Nabatchi, T. (2020). *Collaborative governance regimes*. Georgetown University Press.
- Engle, J., Agyeman, J., & Chung-Tiam-Fook, T. (2022). Imagine shaping cities as if people, land, and nature were sacred. *Sacred civics: Building seven generation cities* (chap. 2). <https://doi.org/10.4324/9781003199816-2>
- Fienitz, M., & Siebert, R. (2023). Latent, collaborative, or escalated conflict? Determining causal pathways for land use conflict. *Land Use Policy*, 134, 106918. (1. URLa)
- Fisher, J. (2014). Ingurumen-gatazkak kudeatzen. In M. Deutsch, P. Coleman, & E. Marcus (Eds.), *The handbook of conflict resolution: Theory and practice* (3rd ed., or. 955–984). Jossey-Bass.
- Fisher, J. (2018). *Gizarte-berrikuntzako plataformen jarraipenari, ebaluazioari eta ikaskuntzari buruzko gogoetak*. Berrikuntza aktibatzen duten plataformak: Garapenerako nazioarteko lankidetzarako ikuspegi berri bat (Cap. 6). "la Caixa" Banku Fundazioa.
- Fisher, J. (2022). *Ingurumen-gatazkak kudeatzea: An Earth Institute sustainability lehen*. Columbia University Press. <https://cup.columbia.edu/book/managing-environmental-conflict/9780231196871>
- Font, J., & Blanco, I. (2007). Demokrazia parte-hartzailearen eta tokiko gobernantzaren prozedurak: Arau-ebaluazio bat. *Revista Española de Ciencia Política*, (16), 107–138.
- Font, J., Galais, C., & Alarcon, P. (2012). Zertarako balio dute prozesu parte-hartzaileak? Tipologiak eta funtzioak. *Nazioarteko Soziologia Aldizkaria*, 70 (2. gehigarria), 31–50. (3. URLa)
- Geertz, C. (1973). *Kulturen interpretazioa: Selected essays*. Basic Books.
- Gierczyk, M., Gromkowska-Melosik, A., Scott, S., & Parker, C. (2024). The snowball sampling strategy in the field of social sciences. *Przegląd Badań Edukacyjnych* (Educational Studies Review), 43(2), 87–104. <https://doi.org/10.12775/PBE.2023.029>
- Guest, G., Bunce, A., & Johnson, L. (2006). How many interviews are enough? An experimental with data saturation and variability. *Field Methods*, 18(1), 59–82. <https://doi.org/10.1177/1525822X05279903>

Bibliografi

- Guttorm, H., Hohti, R., & Paakkari, A. (2015). "Do the next thing": An interview with Elizabeth Adams St. Pierre on post qualitative methodology. *Reconceptualizing Educational Research Methodology*, 6(1), 15-22. (4. URLa)
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2007). *Ethnography: Principles in practice* (3rd ed.). Routledge.
- Haraway, D. J. (1988). Egoera: The science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist Studies*, 14(3), 575-599.
- Hatch, J. A. (2002). *Ikerketa kuantitatiboa hezkuntza-sistemetan*. Albany: State University of New York Press.
- Holling, C. S., Gunderson, L. O. & Peterson, G. D. (2002). Sustainability and panarchies. En L. O. Gunderson & C. S. Holling (arg.), *Panarchy: Understanding transformations in human and natural systems* (pp. 63-102). Island Press.
- Holling, C. S., & Gunderson, L. O. (2002). Resilience and adaptive cycles. En L. O. Gunderson & C. S. Holling (arg.), *Panarchy: Understanding transformations in human and natural systems* (pp. 25-62). Island Press.
- Larrion, J. (2019). Sare-aktorearen teoria. Bruno Latour-en gizarte-ondorengoaren sintesia eta ebaluazioa. *Espainiako Soziologia Aldizkaria*, 28(2), 323-341.
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: Network-theory aktoreari buruzko sarrera*. Oxford University Press.
- Marcus, G. E. (1995). Ethnography munduko sisteman: The emergence of multi-sited ethnography. *Annual Review of Anthropology*, 24, 95-117. (0 URLa)
- Mazzucato, M. (2014). *The entrepreneurial state: Debunking public vs. private sector myths*. Anthem Press.
- ELGE. (2001). *Citizens as partners: Poliziaren making-ari buruzko informazioa, aholkularitza eta parte-hartze publikoa*. OECD Publishing. (1. URLa)
- Özkaynak, B., Muradian, R., Ungar, P., & Morales, D. (2023). What can methods for assessing worldviews and broad values tell us about soci-environmental conflicts? *Current Opinion in Environmental Sustainability*, 64, 101316. (2. URLa)
- Ostrom, E. (1990). *Governing the commons: The evolution of institutions for collective action*. Cambridge University Press.
- Ostrom, E. (2005). *Understanding institutional diversity*. Princeton University Press.

Bibliografia

- Pascual, U., Balvanera, P., Anderson, C. B., et al. (2023). Diverse values of nature for sustainability. *Nature*, 620, 813-823. <https://doi.org/10.1038/s41586-023-06406-9>
- Patton, M. Q. (2011). *Developmental evaluation: Berrikuntza eta erabilera areagotzeko kontzeptu konplexuak aplikatzen dira*. Guilford Press.
- Patton, M. Q. (2015). Garapenaren ebaluazioaren artikularen eta praktikaren egoera: Answers to common and resolving questions. In M. Q. Patton, K. McKegg, & N. Wehipeihana (Ed.), *Garapen-ebaluazioko adibideak: Principles in practice* (pp. 1-24). Guilford Press.
- Pörtner, H.-O., Scholes, R. J. Agard, J., et al. (2023). Overcoming the coupled climate and biodiversity crises and their societal impacts. *Science*, 380(6647), eabl4881. <https://doi.org/10.1126/science.abl4881>
- Raymond, C. M., Fazey, I. Reed, M. S., Stringer, L. K., Robinson, G. M., & Evely, A. C. (2010). Tokiko integrazioa eta zientzia-ezagutza ingurumen-kudeaketarako. *Journal of Environmental Management*, 91(8), 1766-1777. (4. URLa)
- Rittel, H. W J. & Webber, M. M. (1973). Dilemmas in a general theory of planning. *Policy Sciences*, 4(2), 155-169.
- Sachs, J. D. Lafortune, G., & Fuller, G. (2024). *Sustainable development report 2024*. <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2024/sustainable-developmentreport-2024.pdf>
- Schot, J., & Steinmueller, W. E. (2018). Berrikuntza-politiketarako elementuak: R&D, berrikuntza- eta transformazio-sistemak. *Research Policy*, 47(9), 1554-1567. (0 URLa)
- Susskind, L., McKernan, S., & Thomas-Larmer, J. (Arg.). (1999). *The consensus building handbook: A comprehensive guide to reaching agreement*. Sage Publications
- Thelwall, M., & Nevill, T. (2021). Ikerketak datu kuantitatibo nagusiagoak eta inpaktuzkoak? Interviews, case studies, focus groups and ethnographies. *Library & Information Science Research*, 43(2), 101094. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101094>
- UNEP. (2022). *Kunming-Montreal global biodiversity framework*. <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-15/cop-15-dec-04-en.pdf>

Bibliografia

United Nations. (2015). Transforming our world: Garapen jasangarrirako 2030eko agenda (A/RES/70/1). (3. URLa)

UNFCCC (2015). Paris Agreement to the United Nations Framework Convention on Climate Change. OTI Ez. 16-1104. https://unfccc.int/sites/default/file_/english_paris_agreement.pdf

Viveros Vigoya, M. (2016). Interseksionalitatea: Dominaziora kokatutako hurbilketa bat. Eztabaida Feminista, 52, 1–17. <https://doi.org/10.1016/j.df.2016.09.005>

Walker, B. O. & Salt, D. (2012). Resilience practice: Building capacity to absorb disturbance and maintain function. Island Press.

